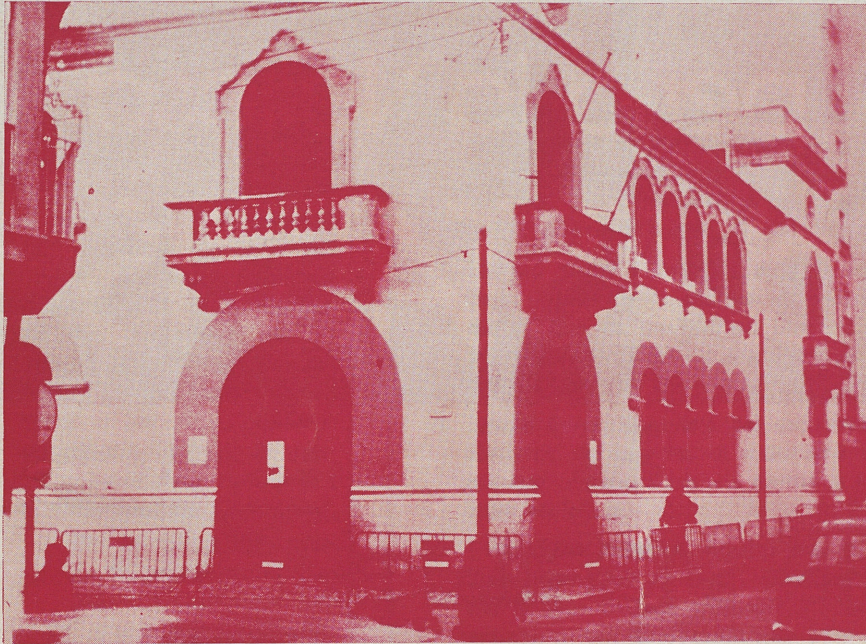

WUC

SEMINARIO SERAFICO MAYOR
COLEGIO LA PORCIUNCULA
PALMA DE MALLORCA, ESPANA

novembre 76 | n° 664 | 25 pts

El socialisme a Mallorca

**EL OBRERO
BALEAR**

Organo de la Federaci3n socialista Balear - Defensor de la clase obrera

Año XXXVI - Num. 1732 - Palma de Mallorca, 1.º Marzo de 1935 - PRECIO 15 céntimos

CAIXA de PENSIONS per a la Vellesa i d'ESTALVIS

**60 Oficines a les illes Balears
al servei de l'Estalvi i del Crèdit**

**Delegació General de Balears:
c/. Colón, 20 - PALMA DE MALLORCA**

**Oficines Centrals:
Via Laietana, 56 a 62 - BARCELONA**

LLUC

NOVEMBRE 76

En cloure l'edició:

**TELEGRAMA DIRIGIT
PER L'OBRA CULTURAL
BALEAR AL PRESIDENT
DEL GOVERN ESPANYOL**

Excel·lentíssim senyor, havent vist diverses informacions a la premsa sobre la possible declaració de co-oficialitat de la llengua catalana en el viatge que V. E. pensa realitzar a Barcelona, la Junta Directiva d'aquesta entitat confia que l'ús oficial del català s'aplicarà igualment a les Illes Balears, on aquest idioma és parlat com al País Valencià i al Principat de Catalunya.

*Per la Junta Directiva
de l'Obra Cultural Balear*

**EL VICE-PRESIDENT
JOSEP M.ª LLOMPART**

LLUC

Revista mensual, n.º 664
Any LVI

Direcció:

PP. Missioners dels Sagrats Cors
Monestir de la Real - Ciutat de Mallorca

Informació i correspondència:

Apartat de Correus n.º 619
Telèfon 22 32 99
Palma

Director: Bartomeu Suau Tugores
Conseller-Delegat: Manuel Soler i Palà
Caps de Redacció: Josep M. Llompart i
Pere Llabrés i Martorell

Subscripció: 250 ptes. anuals
Estranger: 300 ptes. anuals
Preu de l'exemplar: 25 ptes.

Els articles publicats en aquesta revista expressen únicament l'opinió dels seus autors.

Imp. SS. CC. - Balmes, 39
Dipòsit legal: P. M. 276-1958

=Sumari=

Pàg.

- 2 EDITORIAL: Democràcia per al nostre poble.** Sobre els esdeveniments que, a nivell d'Estat espanyol, es van produint d'ençà del novembre del 75, s'ha d'alçar una veu, la dels qui de veres estimen la personalitat de les Illes, per a demanar, ja des d'ara, una vertadera democràcia a la mesura del nostre poble.
- 3 Llorenç Bisbal i Barceló: dirigent socialista de Mallorca.** Un article de Pere Gabriel, en complir-se el centenari del naixement a Alcúdia de Ll. Bisbal, que és una síntesi biogràfica del dirigent socialista mallorquí i un recorregut sobre la seva intervenció en la campanya per a l'autonomia de Mallorca (1918-19).
- 8 Antoni Serra: Una visió del socialisme a Mallorca.** Des d'una perspectiva històrica, del que fou el socialisme a casa nostra, una mirada al panorama que ofereixen ara els partits o els individus que reclamen una ideologia socialista.
- 10 L'ESGLÉSIA NOSTRA.** Aquest mes la secció es dedica al **nou bisbe d'Eivissa**, Mons. Josep Gea i Escolano, que el proppassat dia 24 d'octubre féu la seva entrada episcopal a l'illa germana. Joan Darder li va fer una entrevista ben interessant que aquí reproduïm: plans i problemes per a la diòcesi, l'ús de la llengua nostra a la litúrgia, apostolat seglar...
- 14** Dia 15 d'octubre moria el **P. Rafel Ginard Bauçà**. En memòria d'ell, Francesc de Borja Moll i Casanovas escriu sobre la gran aportació d'aquest humil franciscà a la nostra cultura: **el Cançoner**. Aquest recull, juntament amb les rondaies d'en Jordi d'es Racó, i el Diccionari d'Alcover-Moll, forma la trilogia bàsica del tresor cultural de la nostra llengua.
- 16** Betlem Aguiló ha conversat amb **Modest Cuixart, el pintor de la dona**. Llegiu-ne les seves idees sobre pintura, cultura a Catalunya i a Espanya, etc.
- 19** Continua i acaba l'estudi de Bel Peñarrubia sobre el **Fet Nacional**: l'emancipació nacional: reivindicació burgesa o proletària; la classe social a les colònies.
- 23** Guillem Cabrer publica unes **notes sobre la vida i obra d'un poeta: Pere Orlandis i Despuig (1864-1897)**.
- 25** **Conversa amb en Xirinacs**. Vegeu les opinions força interessants d'aquest captaire de la pau recollides per Assumpció Cortès: amnistia, conscienciació del poble, optimisme davant el futur, violència i no-violència...
- 27** **NOTICIARI: Jornades de debat sobre els Països Catalans**, per Joan Ríchart, Sebastià Serra, Aina Sitges.
- 28** **Els Premis octubre: una afirmació valenciana dels Països Catalans**, per Pere Albert.

EDITORIAL

Democràcia per al nostre poble

S'ha complert ja el primer any de post-dictadura. Hem començat a tastar, de vegades amb certa amargor, de vegades amb regust d'esperança, la mel de la democràcia.

Ningú no pot negar que, com per entre una retxillera, se'ns ha mostrat, benèvolament, des de dalt, qualche cosa del que és o del que serà la convivència democràtica.

Però precisament perquè aquest camí vers la democràcia s'ha encetat des de dalt (la democràcia atorgada), està patint, com ho demostren sovint els esdeveniments, els mals de l'autoritarisme, el centralisme i l'arbitrarietat que ha hagut de suportar el nostre poble, el poble de les Illes, enganxat al carro de l'Estat espanyol, del qual ha hagut de suportar els sotrats i els trabucaments, ni cercats ni merescuts en moltes ocasions de la nostra història més recent.

En finir aquest mes de novembre, la primera plana d'aquest número vol traçar algunes pinzellades i vol cridar l'atenció sobre alguns fets i algunes perspectives del nostre passat encara fresc i del nostre futur més immediat.

Hauríem de començar insistint un altre cop en la poca atenció que bona part de la classe dirigent política de les Illes està prestant a la consolidació i estructuració, a nivell polític i administratiu, de la personalitat de les Illes. Tant els continuistes de l'antic règim com molts dels «rupturistes», prossegueixen de fet una política de tall sucursalista i centralista, dedicant només belles paraules a la descentralització o tal volta,

a tot estirar, a l'autonomia. Aquesta, ho sabem prou bé, no s'aconseguirà amb belles paraules: hi farà falta tot l'esforç i tota l'empenta de la voluntat decidida del poble, demostrada amb quelcom més que belles paraules. Sembla que roman dins els arxius el projecte de règim especial per a les Balears. Ningú ja no en parla més. Això prova una vegada més que el projecte s'havia posat en mans inhàbils, avesades a treballar segons els dictats de l'uniformisme centralista i no segons les necessitats i les aspiracions d'un poble, que havien de servir.

Quant a la convivència ciutadana, sembla mentida que amb els fets de dia 12 d'aquest mes es vulguin obrir una altra volta les ferides que volgué amorosir i tancar l'amnistia de l'estiu passat. Lamentam les formes de violència que es manifestaren al carrer de Ciutat, el rigor desproporcionat amb què s'ha volgut mantenir l'ordre públic, les sancions que han estat imposades i que han recaigut sobre gent de les classes populars, de les que tenen tan poca veu, encara, per fer valer els seus drets i que tenen espalles tan amples per a sostenir el pes més feixuc dels desequilibris econòmics. Fets com aquest són un entrebanc descoratjador per al lliure accés a la democràcia i desmenten unes promeses i uns triomfalismes, predicats des de dalt amb massa eufòria.

Mentrestant s'ha reconegut oficialment l'Institut d'Estudis Catalans, que abraça la promoció de la cultura a les terres que parlem el català. Ens alegrem d'un reconeixement que creim fonamental per a la normalització de la nostra cultura a nivell de tots els Països Catalans. Per això, si el català és declarat cooficial pel Govern al Principat, volem ja des d'ara reclamar el mateix dret per als qui, a les Illes i al País Valencià, usam la mateixa llengua com a pròpia i natural. I no podem comportar com, sembla que per inspiració «oficial», es tendeix una altra volta a desintegrar i a retornar la normalització del nostre idioma comú amb propagandes de referèndum —com és el cas d'aquests dies als nostres diaris— escrites dialectalment.

Per a aconseguir tot això fent camí ja des d'ara, cal que tots els qui de veres estimam la personalitat del nostre poble —tan malmesa i tan desfigurada en les passades dècades —treballem per aquell desvetllament col·lectiu de consciència, que és la passa prèvia per bastir una convivència ciutadana, unes institucions polítiques i administratives, una cultura en l'ampli sentit de la paraula, vertaderament segons les aspiracions del nostre poble. Creim que encara som a temps de recobrar els dies o els anys perduts, d'unir les voluntats, per posar en marxa, ja definitivament i entre tots, una democràcia a la mesura de la personalitat del poble de les Illes.

1876
1976

Llorenç Bisbal i Barceló: dirigent socialista de Mallorca

per Pere Gabriel

Recuperar la personalitat de Bisbal

Llorenç Bisbal fou sens dubte un dels principals dirigents del moviment obrer mallorquí en el primer terç del segle. I és ben cert que mereixeria una biografia política acurada, tant per a comprendre millor les seves opinions i actuació com per a conèixer més bé la història d'una part dels mallorquins, de molts milers de treballadors illencs. En no existir, és fàcil caure —inclús sense voler-ho— en còmodes interpretacions i utilitzacions partidistes de la seva figura. Enguany fa cent anys que va néixer i les circumstàncies polítiques del país han permès ja un acte d'homenatge popular. Val la pena de contribuir a eixamplar el seu ressò. Penso que la recuperació de la seva personalitat serà profitosa per al poble mallorquí d'ara, sobretot si ajuda a establir un debat ampli entorn de la totalitat del passat polític i històric, un passat tan difícil com pugui ser-ho el nostre present.

SÍNTESI BIOGRÀFICA

Les primeres passes

Llorenç Bisbal i Barceló va néixer a Alcúdia, al lloc dit Es Clot, l'u d'agost del 1876. Era fill d'una família modesta que el 1888 es traslladà a Ciutat. Aquí s'inicià en l'ofici de sabater i sembla que no pogué aprendre de llegir i escriure fins que féu el servei militar. El 1895 era soldat del Regiment d'Infanteria al quarter del Carme. Després, el setembre del 1896, fou enviat amb el Batalló Provincial a Cuba, on romangué fins l'agost del 1897. La seva relació amb els socialis-

tes i el moviment obrer partí, segons ell, de la impressió que rebé en escoltar un míting al Teatre Balear d'Antoni Garcia Quejido l'abril del 1899. I començà a destacar el maig del 1902, essent un dels membres de la comissió de propaganda de *La Igualdad*, la societat obrera dels sabaters de Ciutat, que anà a Alaró, Binissalem i Inca per a instar a l'organització de l'ofici en una denominada «campanya de descobriments». Per aquell temps degué afiliar-se a l'Agrupació Socialista de Ciutat, mantinguda i encapçalada pel vell apòstol també sabater Francesc Roca i Hernández. A partir de llavors el seu paper dins el grup socialista i el moviment obrer illenc havia de ser sempre important com a orador, propagandista, publicista, organitzador i militant: secretari (gener 1904 - gener 1906) i vicepresident (gener 1907 - juliol 1908) de l'Agrupació; vocal obrer de la Junta Local de Reformes Socials el 1904-08; redactor i director en forces ocasions d'«El Obrero Balear» (així el novembre 1909 - juliol 1910 i el juliol-desembre del 1913); membre del comitè executiu de la primera Federació Socialista Balear el gener del 1913 - octubre del 1915; secretari de la Federació de Societats Obreres de les Balears el 1914; cap indiscutible de *La Igualdad*, de la qual en fou secretari per primera vegada el gener del 1901.

És difícil dibuixar una ràpida imatge política d'aquest mallorquí. En el seu temps pot aparèixer com a prototipus de cabdill «provincià» del PSOE. Era partidari certament del desenvolupament del sindicalisme obrer però exercia una pressió paternalista envers el mateix. Donat a respectar la persona i combatre sols les idees, això no li

impedia ésser l'autor de virulents atacs personals. Assenyat i realista, sense cap recança de participar en el món de les forces vives burgeses i conservadores, era alhora en moltes ocasions demagog. Socialista sens dubte i fidel divulgador del programa del seu partit, tanmateix feia costat a vegades la patronal per a no malmenar el desenvolupament industrial. Afirmava, en fi, el seu dret a mantenir relacions personals amb eclesiàstics malgrat ésser un anticlerical militant.

Relació amb el socialisme català

En aquestes pinzellades un xic disperses sobre la seva personalitat, és interessant de fer notar la relació que mantingué amb el socialisme català. La relació fou estreta en temps d'Antoni Fabra Ribas, quan aquest el 1908 reorganitzà la Federació Socialista Catalana i féu aparèixer a Barcelona «La Internacional». El juny del 1909 Bisbal el cridà a Mallorca per a fer una campanya de propaganda. Arran de la mateixa les agrupacions i grups socialistes de l'illa es mostraren disposats a impulsar la creació d'una «Confederació d'Agrupacions Socialistes Catalano-Balear» i a suspendre la publicació d'«El Obrero Balear» en benefici de «La Internacional». L'intent, defensat i divulgat per Bisbal sobretot, fracassà en esclatar la Setmana Tràgica. Però la relació Fabra Ribas - Bisbal perdurà durant un temps amb cartes d'aquell enviades des de París i publicades a l'òrgan de premsa socialista mallorquí. D'altra banda, quan l'u de gener del 1913 es reuní el congrés constituent de la Federació Socialista Balear i hom en discutí el reglament i els estatuts, el model ex-

plicitat fou el de la Federació Socialista Catalana.

Consolidació i prestigi

Els anys de la consolidació i extensió del prestigi de Llorenç Bisbal foren els de la primera guerra mundial, especialment a partir del 1916 quan l'encariment de les subsistències fou la manifestació, no per superficialment menys crua, d'una crisi social i política profunda. En la tardor del 1916, Bisbal es veié de cop al primer pla de l'actualitat ciutadana. Primer, amb la seva actitud contrària al boicot decretat per l'organització patronal, la Unió Industrial, contra la investigació ordenada pel ministre d'Hisenda Santiago Alba i en especial contra els inspectors arribats a Ciutat per a dur-la a terme. Aquesta actitud fou acompanyada, a més, de la defensa de Jeroni Massanet, el cap del Foment de Civisme, atacat violentament durant els avalots del 24 d'octubre. Pos després, Bisbal tornà a ésser el centre de moltes mirades en impulsar la creació i presidir la Comissió Pro-Subsistències, en el qual participaren junt a les delegacions de les societats obreres, Miquel Salom en nom de la Cambra de Comerç, l'ex-batlle liberal Bartomeu Barceló i Mir, l'ex-diputat a corts també liberal Joan Valenzuela, el propi Jeroni Massanet, Rafael Ramis com a representant de

la premsa diària, Antoni Coll del partit republicà reformista, etc. La Comissió, que actuà al marge de la Junta de Subsistències oficial presidida pel governador, permeté a Llorenç Bisbal fer realitat, encara que fos conjunturalment, una aspiració constant de la seva tàctica política: la intervenció dels socialistes, i amb ells del moviment obrer, en l'estructura de poder illenca. Significativament, la vaga general decretada pels organismes peninsulars de la UGT i la CNT per al dia 18 de desembre del 1916 es convertí a Ciutat en un míting de la Comissió Pro-Subsistències; Bisbal i els socialistes ciutadans optaren per l'entesa amb determinats sectors de les forces vives i minimitzaren les possibilitats d'una unitat amb els cinetistes mallorquins.

Indirectament, un nou motiu de popularitat fou el processament que sofrí, amb dos judicis el març i l'abril del 1917, acusat de ser l'autor d'un violent full considerat injuriós pel fabricant sabater sr. Estrany, el qual s'havia negat l'agost del 1916 a discutir les reivindicacions laborals presentades pels seus obrers. Bisbal fou condemnat a més de set anys de desterrament a 25 quilòmetres de Palma. L'apassionament que acompanyà aquest processament augmentà encara en obrir-se una polèmica entorn de la possible intervenció del jesuïta Guillem Vives com a instigador de la

denúncia feta per Estrany. Tanmateix, Llorenç Bisbal només complí uns sis mesos de desterrament —es traslladà a Sóller— ja que una comissió «ciutadana» amb Jeroni Massanet al cap aconseguí el perdó. Aquest, d'altra banda, degué ésser afavorit per la constitució del denominat Bloc Assembleista el setembre del 1917, bloc format per socialistes, regionalistes, republicans federals i reformistes, grups polítics tots ells marginats pel sistema imperant a Mallorca i que poc abans havien recolzat l'Assemblea de Parlamentaris reunida a Barcelona. A la fi, una primera etapa de la vida política de Llorenç Bisbal havia d'acomplir-se el novembre del 1917 en resultar elegit regidor de l'Ajuntament de Ciutat, després de formar part de la candidatura assembleista. Cal tenir en compte que el partit socialista palmès fins llavors solsament havia pogut dur Francesc Roca en dues ocasions a l'Ajuntament, el 1901 i el 1909.

Dirigent del socialisme

Francesc Roca i Hernández morí el març del 1917 i el cabdillatge socialista passà a Llorenç Bisbal. Fou de nou director d'«El Obrero Balear» (gener 1918 - abril 1920), secretari de l'Agrupació Socialista (gener 1918 - febrer 1919), president de la Federació de Societats Obreres (el 1917) i, clar

Aparició imminent d'una obra molt esperada:

DICCIONARI CASTELLÀ - CATALÀ

per **Francesc de B. Moll**

Un diccionari manual completament «nou» de contingut i de mètode. Amb inclusió de les paraules usades a les Illes Balears i Pitiüses i al País Valencià.

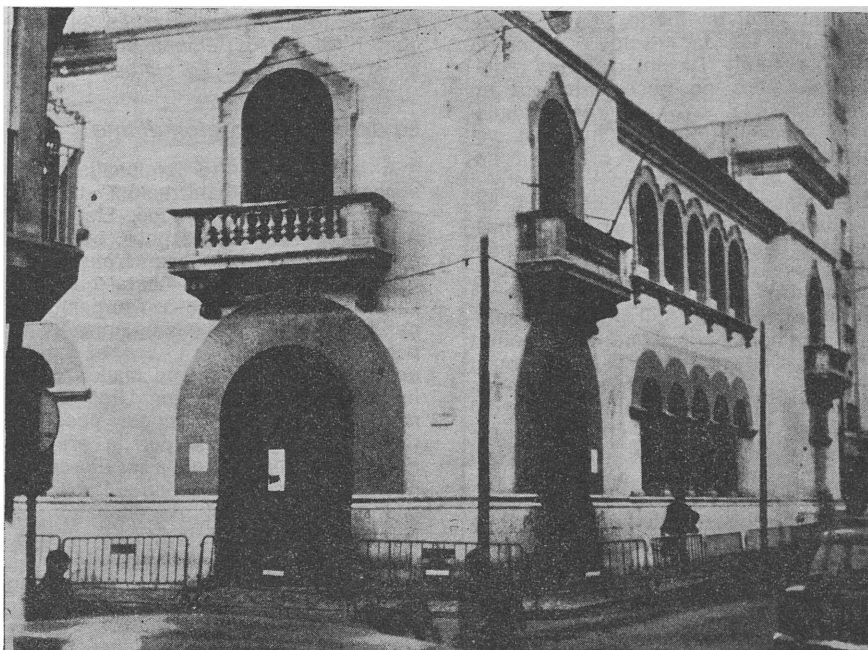
És una publicació de l'Editorial Moll

Distribució: Llibres Mallorca. Fortuny, 5. Palma.

està, regidor el 1918-21. Sobresortí certament la seva actuació al consistori, especialment el 1918. S'hi mostrà batallador i combatiu. Denuncià diverses immoralitats administratives i mantingué polèmiques abrandades que en ocasions provocaren la dimissió d'un dels dos contendents (així la del propi alcalde el febrer del 1918 o la d'ell mateix l'octubre del 1918, dimissions òbviament aviat retirades). En conjunt, però, el seu esforç es centrà en la propaganda de la municipalització de les principals subsistències i val a dir que la campanya assolí força ressò. Malgrat tot, aviat la seva actuació com a regidor hagué de passar a un segon pla en produir-se l'espectacular intervenció en la vida política illenca de Joan March. Aquest, després de comprar la Isleña i de cedir-la a la Transmediterrània, prometé als socialistes la construcció d'una casa del poble. Ahora, ingressà en el partit liberal i es llençà a combatre ferotgement el caciquisme maurista. Els socialistes i Bisbal acceptaren l'oferta i els diners per a la casa del poble. Hom pot imaginar fàcilment la quantitat d'actes i pressions que a partir de llavors reberen. El panorama encara es féu més difícil perquè el desenvolupament del moviment obrer ciutadà anà acompanyat de l'aparició de tendències que disputaren la tradicional supremacia socialista. I cal advertir que el 1919 pràcticament tots els obrers de Ciutat eren sindicats. Llorenç Bisbal havia de veure, a la fi, com en molt poc temps el partit socialista s'esquarterava: primer amb l'escissió comunista el maig del 1921, després amb la separació dels socialistes més moderats que volien recolzar March contra el maurisme el maig del 1923. Bisbal salvà «El Obrero Balear» a punt de desaparèixer el 1921, aconseguí també redreçar el domini socialista sobre gran part del moviment obrer ciutadà el 1922 i es defensà força brillantment davant els atacs que rebé com a «verguista». Però hagué de recordar als caps socialistes més moderats que la política electoral del partit no podia, en darre-ra instància, significar un abandó del seu contingut de classe; calia denunciar tant els conservadors com els liberals, tant els mauristes com els nous marchistes, ja que eren capitalistes. Això, si hom no volia segar la força pròpia, que només podia partir del prestigi davant la classe obrera. Bisbal sempre cregué que amb aquesta actitud havia impedit la desaparició del partit socialista a Mallorca.

Unificador i batle

El redreçament de l'edifici socialista fou evident sota la Dictadura de Primo de Rivera i descansà en l'activitat, ara suau i tranquil·la, del mateix Bisbal. Es recolzà en la Casa del Poble, efectivament inaugurada el gener del 1924, en la negativa clara a participar amb

La Casa del Poble (Arxiu Vicenç Matas)

el nou règim malgrat els càrrecs que hom li oferí, i en un periòdic que poc a poc tornà a convertir en el nexa d'unió dels socialistes mallorquins. Es refugià així mateix en unes estretes relacions personals amb Gabriel Alomar i Alexandre Jaume. I l'octubre del 1925 aconseguí de fer realitat una vella idea: unificar el moviment obrer illenc sota l'explícita adscripció a la UGT mitjançant la creació de la Unió General de Treballadors de les Balears. Posteriorment, una actuació potser més coneguda i de la qual només n'assenyalaré les principals fites. Es fa càrrec de l'alcaldia el 14 d'abril del 1931 quan es proclamà la República. Es manté en el càrrec fins l'octubre, després de dimidir momentàniament el juliol en fracassar els seus intents de resoldre una important vaga al moll que es convertí en vaga general el 8 de juliol. I dimiteix definitivament quan majoritàriament l'Agrupació Socialista de Ciutat s'oposà a prosseguir l'aliança amb els partits republicans. Finalment, la seva darrera realització organitzativa: la constitució de la Federació Socialista Balear el maig del 1932. Ningú li podia discutir el seu lloc a la presidència i en certa mida el ser president de la Federació Socialista l'allunyà de l'activitat concreta en una situació molt nova que ja no podia dominar. Malalt des de temps, Llorenç Bisbal moria a Ciutat el 22 de febrer del 1935.

LA CAMPANYA PER L'AUTONOMIA DEL 1918-19

La crisi social, econòmica i política generada per la primera guerra mundial tingué a Mallorca diverses i con-

tradictòries manifestacions. La situació econòmica fou inestable i desigual: junt a la manca i encariment de les subsistències i un alt nivell d'atur obrer i industrial, en determinats sectors es produïren grans negocis, industrials o agrícoles, de contraban o no. El moviment obrer, i amb ell el partit socialista illenc, inicià uns anys de vertadera incidència en la dinàmica política i social de Mallorca quan la crisi del règim monàrquic no deixà d'afectar al sistema de partits —i de poder— a l'illa. Ja he dit en un altre lloc que d'aquesta crisi política en sortí un nou ordre, en el qual Joan March i Ordines fou una peça clau. La formulació d'un nou mallorquinisme vingué a afegir-se a la situació esmentada. Aparegué un cert programa mallorquinista que volgué ser el principal, sinó únic, camí de resolució «patriòtica» dels problemes socials illencs.

El Regionalisme mallorquí

El mallorquinisme tingué com a principal òrgan de difusió «La Veu de Mallorca» apareguda en una segona època el gener del 1917 amb Joan Estelrich, Joan Pons i Marquès, Guillem Forteza, Joan Alcover, Miquel Ferrà, Lluís Martí, etc. Foren aquests els configuradors d'un regionalisme vist a vegades com a un aspecte del nacionalisme català. Amb forces dosis d'ambigüitat. El desembre del 1917 quan es constituí efectivament un instrument polític, el Centre Regionalista de Mallorca, hom afirmà com a objectius primordials la consecució de la «personalitat autònoma dins la regió natural», i la d'aquesta dins la «nació» per anar a una «federació de nacions

formant un Estat Ibèric». És de suposar quina era la «nació» i quina la «regió natural». Davant d'aquest regionalisme, però no necessàriament en total oposició, es produïren formulacions «balearistes», principalment pel cap del partit liberal i president llavors de la Diputació Lluís Alemany i Pujol. Aquest, ja a finals del 1916, havia defensat la formació d'una Mancomunitat Balear i poc després de perdre possessió del seu càrrec de president de la Diputació el 1917 afirmà la seva voluntat de lluitar per l'autonomia, alhora parlà d'una «personalitat balear». Concepte que el 15 de maig del 1918 havia de definir en una famosa conferència sobre **Vulgarització del concepte d'autonomia**. En poques paraules: Alemany alçava, front les formulacions catalanistes del Centre Regionalista i davant la crisi política general del règim monàrquic, la bandera d'una autonomia administrativa per a les Balears; res més.

La primera acció política important del regionalisme mallorquí fou potser el recolzament al Manifest dels Mallorquins adreçat a l'Assemblea de Parlamentaris de juliol del 1917. Poc després, la participació en el Bloc Assembleista de Mallorca. És a dir, políticament féu en un cert sentit figura de parent pobre de l'esquerra tradicional marginada pel sistema de partits de la Restauració. Aconseguí, això sí, que el Bloc afirmés el seu «amor a Mallorca y la autonomía municipal en Ella». Figurà en la candidatura assembleista a les eleccions municipals del novembre del 1917 que veié el triomf de tres dels candidats, dos reformistes i Bisbal, cap regionalista. Durant el 1918 el regionalisme havia de replegar-se en una activitat que en realitat era més ideològica que no política. Es negà a aliar-se amb qualsevol força política el febrer, després aprofità la conferència de Lluís Alemany el maig per a impulsar una certa campanya de premsa, i finalment, el novembre, fracassà en l'intent d'organitzar una «coalició mallorquinista». Aquesta, sense cap idea pancatalanista, volia aplegar tant les «dretes» com les «esquerres» sota un programa que demanava la «completa autonomia lingüística, política, administrativa i jurídica de la nostra estimada regió dins el federalisme ibèric». La propaganda per a la «coalició» es concretà sobretot en una sèrie de conferències sobre el tema autonòmic iniciades el 26 de desembre. Hi parlaren Guillem Forteza, Bartomeu Forteza —que anà el 28 de desembre a la Casa del Poble—, Lluís Martí, Joan Estelrich, Jaume Comas, Bartomeu Oliver, etc. En definitiva, el mallorquinisme quan tornà a plantejar una certa opció política només aconseguí la participació d'alguns elements de l'esquerra; conservadors, liberals, mauristes i marchistes, a part del cas especial dels socialistes, romangueren al marge de la proposta i del protagonisme dels regionalistes.

Això aparegué força clar en el Banquet d'Afirmació Regionalista celebrat al Gran Hotel el 5 de gener del 1919.

La desfeta del regionalisme

A la fi, el Centre Regionalista fou abocat a la desorganització i «La Veu de Mallorca» desaparegué. Els regionalistes —excepte uns pocs, entre els quals Miquel Ferrà— marxaren cap el partit liberal, un partit liberal que Alexandre Rosselló estava reorganitzant per a salvar el salvable contra l'empenta de Joan March. Era el febrer del 1919. El regionalisme mallorquí no havia pogut endegar una Lliga Regionalista, el principal model possible. De la crisi generada per la primera guerra mundial sorgí a Mallorca el nou caciquisme de Joan March, no pas el domini del regionalisme de Guillem Forteza.

Resposta de Bisbal a la proposta mallorquinista

Quina fou l'actitud del partit socialista i en especial de Llorenç Bisbal? Ja he explicat abans quines foren les seves preocupacions bàsiques en aquells anys. La reacció davant la proposta regionalista cal veure-la en relació a l'esforç per a evitar l'ascens dels pro-bolxevics i dels anarcosindicalistes dins el moviment obrer, l'esforç per a mantenir la seva presència entre les forces vives de Ciutat, l'esforç per a mantenir unit un partit que començava a anunciar el pròxim esquarterament. Només en dues ocasions Bisbal i el partit socialista donaren una resposta explícita a la proposta mallorquinista. Foren aquestes el maig del 1918, després de la conferència de Lluís Alemany, i el gener de 1919, després del Banquet d'Afirmació Regionalista. Crec que la resposta fou força clara i contundent:

Si por personalidad balear se entiende la unidad política de las tres islas hermanas en sus fueros de libertad y autonomía administrativa, recabando por sí todas las prerrogativas del libre funcionamiento municipal y regional, sin imposiciones ni trabas centralistas que impidan el desarrollo normal y evolutivo de nuestra riqueza, de nuestro carácter, de nuestras costumbres y de todo lo que es peculiar y responda a las propias necesidades de las Baleares, armonizables siempre con las del progreso en general de la nación española (...) si en este sentido se nos habla del regionalismo o de la autonomía balear, nosotros, los socialistas, no tenemos inconveniente en aceptar y defender este principio regionalista, que en nada excluye ni estorba la propaganda de nuestros ideales internacionalistas. (...)

Más si por el contrario se pretende que la llamada personalidad balear consiste en establecer una nueva nacionalidad separada de las demás pro-

vincias de España, con gobierno propio e independiente, demarcando limitaciones fronterizas e imponiendo su lengua y sus costumbres, en este caso somos enemigos acérrimos del regionalismo por considerarlo antispañol y antisocialista. (...)

En resumen: los socialistas somos autonomistas pero no separatistas; queremos dotar a los municipios, a las provincias y a las regiones de todas las libertades compatibles con su administración, con su progreso y con su modo de ser, sin quebrantar el idioma ni la unidad nacionales, y aspiramos, por último, respetando la característica de todos los pueblos y naciones, con sus idiomas y costumbres, a ampliar el concepto de patria en un más elevado sentido social y humano y un lenguaje de relación propio a la magnitud de este ideal (...) Cf. «El Obrero Balear», núm. 851, 31 maig 1918: **La personalidad balear**.

Més encara:

(...) Lo esencial es para ellos (1), según se desprende de sus palabras, el concepto mallorquinista; el concepto republicano es accidental, secundario. Mallorca autónoma antes que nada, aunque dentro esa autonomía reine luego la monarquía más absoluta, predomine el caciquismo más vergonzoso, impere la inmoralidad administrativa y se implante otra vez el Tribunal del Santo Oficio. La posibilidad de todo esto aceptan los que previa y fundamentalmente son mallorquinistas; poco les importa, por ahora, el régimen político y social, que habrá de imperar dentro la región, lo importante es que Mallorca hable su lengua, nombre sus autoridades, confeccione sus leyes, conserve sus costumbres y administre sus intereses. La cuestión principal estriba en que la región rija libremente sus destinos en consonancia con su idioma, con su historia y con sus necesidades, salvándola, de ese modo, de la opresión y tiranía del Estado central, aunque luego venga a caer bajo la opresión y tiranía de otro Estado regional (llamémosle así), más reaccionario, corrompido y despótico, cosa fácil en nuestra tierra de regionalistas a lo Musa gris, con quien no iríamos ni a la gloria.

La Idea madre del regionalismo parece ser el amor de todos a la región y a sus cosas y en ese amor a la patria materna creen ver los regionalistas un interés común al que pueden y deben confundirse todas las ideas y todos los partidos en una sola y fundamental aspiración: la autonomía regional.

(...) la autonomía regional no puede admitirse sino a base de federación,

(1) En especial, Jeroni Pou, reformista, Francesc Villalonga, federal, i Bartomeu Obrador, ex-reformista, els quals en el Banquet d'Afirmació Regionalista afirmaren que per damunt de la seva filiació política eren autonomistes.

EL OBRERO BALEAR

Órgano de la Federación socialista Balear - Defensor de la clase obrera

Año XXXVI - Núm. 1732 - Palma de Mallorca, 1.º Marzo de 1935 - PÉRIODO 15 céntimos

La voz de D. Juan March, según «El Día», que dedica una página al más «bello mortuo», ha despatchado el fallecimiento de Lorenzo Bisbal, cuyo entierro ha sido el más carente desde muchos años a esta fecha, con 22 líneas infortunadamente disminuidas en la Sección NOTAS DEL CARNET.

¡Hay rotulados a prueba hasta de la muerte del adversario!

Ante la muerte de Lorenzo Bisbal

Capçalera d'«El Obrero Balear» donant la nova de la mort de Bisbal

y republicana, porque autonomía implica descentralización y libertad de régimen, la cual no es posible sin la libertad de los ciudadanos y la soberanía de los pueblos. ¿Es esto posible dentro la monarquía? No. De ahí que creamos, no sólo que es un verdadero error el confundir y postergar las ideas republicanas en aras de un regionalismo a secas, sino que antes que regionalistas se debe ser antimonárquico o, ambas cosas a la vez, por ser incompatible lo uno con lo otro.

(...)

Así, pues, nosotros creemos, que a la propaganda regionalista debe ir paralela, cuando menos, la propaganda federal republicana; la primera para crear conciencia de la aspiración regional y la segunda para enseñar la forma política de aplicarla y sostenerla. Sólo así podríamos colaborar a esa propaganda; de otro modo, no. El regionalismo puro y simple nos parece una emboscada en la que no queremos caer. Antes que nada somos socialistas y como tales queremos la autonomía de las regiones, pero con la garantía de que esta autonomía ha de descansar sobre bases de verdadera democracia en donde la clase trabajadora pueda desenvolver libremente sus aspiraciones y mejorar su estado. Autonomía que no sea esa ni la pedimos ni la queremos. (Cf. «El Obrero Balear», núm. 881, 10 gener 1919: **Sobre Autonomía. Hablemos claro**).

Autonomía i no separatisme

Crec que aquestes respostes posen en evidència dos punts claus del pensament de Bisbal sobre la qüestió. Doctrinalment, «autonomía sí i separatisme no»; hom recull de fet l'ortodòxia del programa del PSOE. Però hi ha també una por als projectes autonomistes perquè de fet hom els veu de dreta i hom veu com fan perillar el manteniment de l'entesa amb els republicans. Això ve justificat amb una argumentació, a trossos explícita, que havia de tenir una llarga vida: com recolzar una autonomia il·lenca que sancionarà el tradicional domini dretà? no era veritat que els moments de

desenvolupament esquerrà a Mallorca havien estat molt directament impulsats per la situació general a la península? no era cert, en fi, que la possibilitat de canvis si més no polítics a l'illa venia també de la península? D'alguna manera, sigui implícitament, hi ha present la idea que no ja ells mateixos, els socialistes, sinó tota l'esquerra, és incapaç d'endegar un moviment hegemònic dins Mallorca. Les dretes són massa fortes. És a partir d'aquesta argumentació que hom pot veure certa lògica en fets i actituds de Llorenç Bisbal aparentment contradictoris. Les seves relacions personals amb Lluís Martí, Gabriel Alomar o Alexandre Jaume, tots ells catalanistes. La participació sense cap recança en el Bloc Assembleista. La participació, si més no física, en molts dels actes organitzats pels mallorquinistes. Potser també és significatiu el que la seva «por» sorgeixi quan Lluís Alemany planteja la «balearitat» i després quan els mallorquinistes deixen de banda el pancatalanisme per a alçar bandera «regional». Seria òbviament falç atribuir a Bisbal un pensament positiu davant el fet nacional, tanmateix sembla que veia més possibilitats polítiques futures en el participar en una lluita antimonárquica, encara que l'impuls partis de Catalunya, que no pas el participar en camins que, segons ell, només podien dur al sancionament de la gran marginació soferta a Mallorca. De fet, és en aquesta direcció que cal veure les formulacions pancatalanistes d'Alexandre Jaume el 1931-33, formulacions recolzades per Bisbal: unir-se a Catalunya on manava l'Esquerra Republicana i l'esperit «liberal» era conegut apareixia com a molt més desitjable que no l'acceptar un estatut de les Balears amb domini dretà. Equivocades o no —la qüestió era i és difícil— per aquí anaven les argumentacions i les idees de Llorenç Bisbal sobre l'autonomia il·lenca.

PERE GABRIEL

*Ara més
que mai
necessitam
la teva
col·laboració*

Assistència Palmesana

amb el desig de
fomentar actes
culturals ofereix
cada dissabte
teatre o varietats

c/. Ramon Llull, 11
Tel. 21 12 28

Ciutat de Mallorca

Antoni Serra

Una visió del socialisme a Mallorca

En aquests moments de confusió i no sé si dir de transició esperançada, sembla que molta gent de l'illa no se cansa de descobrir opcions polítiques, com si fossin bacteries produïdes per generació espontània. Els qui ahir eren moderats, fins i tot tirant a blau (fixau-vos en les nòmies de militància del PSOE històric, per exemple), ara diuen que estan pel socialisme i, segons quan, solen afegir que això els passa de tota la vida. Ben aviat resultarà mal de trobar —si anam a aquest pas— un ciutadà mallorquí que no digui (1) que és socialista i que, per afegit, no posi a les targes de visita allò de nacionalista o regionalista o algun qualificatiu consemblant.

La mort del general Franco ha duit a aquest ràpid desvetllament d'identitats polítiques. Si abans ningú —llevat de comptades excepcions— no s'atrevia a mostrar clarament la seva inclinació o simpatia per una o altra ideologia, avui es considera obligat a definir-se. Crec que deu ésser el procés típic, encara que no sé si és el més lògic, derivat d'una dictadura personalista i autoritària, la qual cosa, tanmateix, no vol dir que tinguem patent de cors.

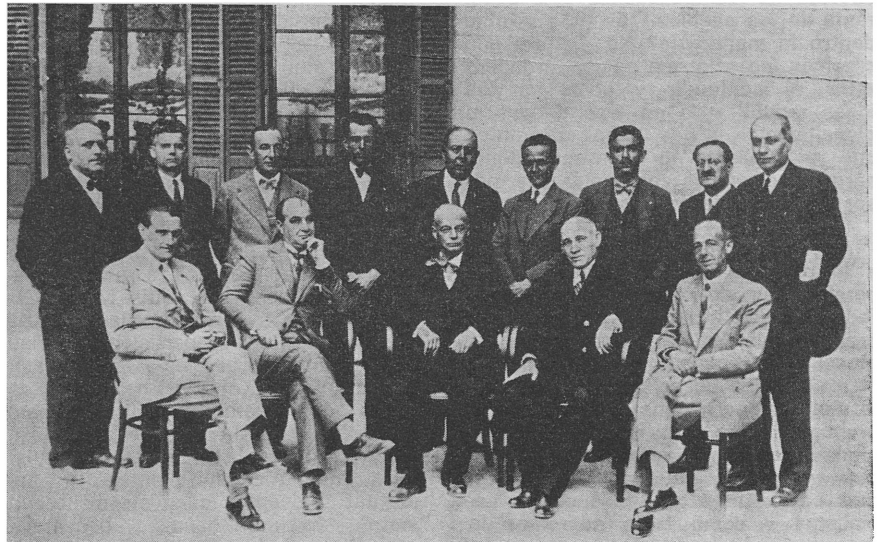
En aquesta mena de franquisme sense Franco que vivim s'han produït fisures prou importants (vegeu l'impàs econòmic, per exemple) i s'han posat de manifest una sèrie de realitats col·lectives:

— tothom és demòcrata (malgrat que no sàpiga ben bé què és això de la democràcia).

— tothom és socialista (la impressió que tenim, però és que hi ha tants de socialismes com individus).

— tothom és partidari de las llibertats i, fins i tot, de la llibertat, així a l'engrós.

— tothom renuncia a un passat dictatorial, com si volgués desprendre's de responsabilitats (quan els

Ll. Bisbal i Gabriel Alomar amb altres personatges polítics de l'època
(Arxiu V. Matas)

nivells de col·laboració i de participació són una realitat al llarg de quaranta anys d'història contemporània).

Tots aquests tics conjunturals ens donarien un balanç curiós i força divertit. Tant, com dedicar un estudi al lèxic emprat els darrers temps. Hi trobaríem mots llargament desterrats del nostre vocabulari habitual (un exercici escolar: llegir les entrevistes als polítics publicades a la premsa local, analitzar articles d'aquesta premsa, etc.): autogestió, democràcia obrera, estatut d'autonomia, autogovern, democratització, alternativa democràtica, alternativa pactada, control obrer, etc. i etc. Igualment seria interessant —és a dir, il·lustrador— averiguar quins són els qui manquen, perquè han estat oblidats o rebutjats del lèxic polític actual (no en faré la llista, per-

Qui no vol imaginar una societat desalienada, accepta l'alienació i per això mateix, al meu entendre, s'incapacita per a comprendre científicament la manera d'operar de la societat.—Samir AMIN.

I quan vostès parlen de resposta socialista a la crisi, la meua visió és que no plantegen el vertader problema.—Paul M. SWEEZY.

Somos catalanes de Mallorca y la causa catalana es nuestra causa.—Alexandre JAUME.

què formen part de l'exercici escolar).

Una vegada que tinguem aquesta sèrie d'elements sobre la taula, podríem preparar-nos a observar-los pel microscopi ideològic, a punt com per fer-los l'autòpsia, operacions que ens facilitarien la tasca d'averiguar què s'entén per socialisme. Llavors —és una hipòtesi—, tal vegada veuríem que els vells socialistes, Pablo Iglesias, Indalecio Prieto, Llorenç Bisbal, Francesc Roca, són noms per al mausoleu del record, si és que hi ha qualche brusquer que els recordi.

Això no és greu, evidentment. La societat no és estàtica. Els dogmes són de cartó —de vegades, de cartó-pedra com els sants d'Olot— i prest o tard acaben per esmicolar-se o ablanir-se, sobretot en dies de riuim. Les tesis d'ahir no són vàlides per avui, almenys no ho són ne-

cessàriament. Només faltaria que després d'haver-hi hagut la Segona Gran Guerra, la guerra freda, la revolució científico-tècnica i aquesta mena de repartiment —sense llibre— que són les zones d'influència o coexistència pacífica, continuàssim com abans. El Maig francès i l'estira i arronsa del petroli han acabat d'arrodonir la peça, així com el turisme —el lleure s'ha de canalitzar per a la plusvàlua de l'oci— i la crisi del capitalisme, segons el debat i els col·loquis de Surresnes.

D'aquell vell socialisme hem arribat a les formes actuals (escoltau Soares així com cal) del socialisme, o a les interpretacions que en fan les famílies del socialisme **après la lettre**.

GEPOLÍTICA INSULAR I SOCIALISME

El socialisme no és una novetat a Mallorca, malgrat que d'ençà de 1936 les opcions socialistes quedaren esborrades o arraconades gairebé absolutament. Em referesc als temps en què el PSOE havia hagut de desaparèixer fins i tot de la vida política clandestina, cosa no gens estranya, ja que els seus dirigents més importants havien mort (cas de Llorenç Bisbal) o havien estat afusellats durant el període de la guerra civil (Alexandre Jaume) o havien aconseguit exiliar-se. De fet, l'únic partit que havia mantingut un certs nivells de lluita —sempre dintre de la clandestinitat més estricta que imposaven les circumstàncies, salvant alguna acció aïllada— havia estat el PCE. La condició geogràfica insular dins l'Estat espanyol franquista no afavoria cap tipus de dinàmica política. La gent es dedicà a sobreviure, malgrat la repressió i la mutilació.

Cal considerar de prop la nostra malmesa realitat a la guerra civil (2) per a entendre aquest llarg període que va de 1939 a 1975. El terror, perfectament aplicat i dosificat amb les boires clericals, tenia un objectiu polític típic en tot procés dictatorial: l'absentisme, la indiferència, la renúncia a la identitat, a la cosa pública. El poble fou la gran víctima.

D'aquí que el socialisme, que necessita d'unes mínimes condicions favorables per al moviment de masses, emmudís dins les tenebres, en aquesta terra ideològicament calcinada. Un exemple: un intel·lectual escrivia per aquells anys de violència que «Mallorca necessitava una victòria, porque tantos años de paz nos habían aburguesado y hecho egoístas y mezquinos. Gracias a la guerra, hoy empezamos a afirmar-nos en nosotros mismos. Los pueblos, como los deportistas, necesitan estar en forma. Oswaldo Spen-

gler lo ha notado. Es necesario militarizarse de vez en cuando para destruir las vegetaciones parásitas de la pequeña política, para que los hombres aprendan a ofrecer sus vidas y las mujeres sus alhajas» (3). Aquestes línies podrien ésser l'exponent de l'ànim d'unes minories, feixistes i feixistitzants, que quantitativament aviat ho deixarien de ser, minories, pels procediments de la intimidació i de la coacció. Després, la història s'escriuria a base, sobretot, de frustracions més que d'altra cosa.

UNA VELLA HISTÒRIA

Els vells socialistes illencs (4), com Francesc Roca o Llorenç Bisbal, no plantejaven la seva acció política a partir de la Mallorca real. És a dir, els condicionaments històrics, culturals i lingüístics, que formen part d'una realitat nacional, no eren tinguts en compte. Llorenç Bisbal no va ésser un nacionalista. Afirmar el contrari seria com negar la qüestió nacional, ja que aquesta es fonamenta no en unes hipòtesis voluntaristes, sinó en la praxi col·lectiva d'un poble. Això no vol dir, però, que Bisbal no actués dins una certa dinàmica nacionalista —sense una consciència explícita de l'assumpte, val dir-ho—. Dicotomia aquesta (acció consciència nacional) que cal tenir molt present a l'hora de valorar objectivament el paper del socialisme a Mallorca.

Així doncs, crec que podem dir que el socialisme més ortodox no va reivindicar mai a Mallorca la qüestió nacional.

Precisament, quan arribà al PSOE mallorquí una certa flama catalanista, es crearen tensions que foren, sembla ésser, superades. Però això no succeí fins ben entrat el segle XX, durant l'època de la Segona República. Alexandre Jaume i Andreu Crespí, entre d'altres, possibilitaren la reflexió i la sensibilització sobre la realitat específica de Mallorca i la seva vinculació amb el Principat o amb el País Valencià. Andreu Crespí mateix fa poc que em deia que els socialistes no s'havien preocupat ni poc ni gens pel fet lingüístic i que ell havia encetat la qüestió a una de les reunions de partit. De llavors ençà, les reunions es feren en català —el castellà restà com a llengua de relació—, anèdota que em sembla força significativa, perquè ens dóna una idea de l'estat de la qüestió aleshores.

Avui el PSOE, o la FSB-PSOE, es declara partidari de la cooficialitat del català i sembla disposat a l'anàlisi a partir de la base real de la societat a Mallorca. També és cert que una cosa és la lletra i una altra l'esperit... Sigui com sigui, crec que avui per avui les opcions so-

cialistes resulten més diverses, més complexes i més contradictòries que anys enrera —en aspectes molt concrets— i ja no en parlem, si ens referim als anys heroics. El fet més curiós és la persistència o la insistència amb què han sortit aquests darrers anys diversos moviments socialistes a Mallorca, com aquell non-nat Partit Socialista Mallorquí, d'inspiració bàsicament universitària, o el Moviment d'Alliberació Nacional, de durada curta. Darrerament, ja se sap: el Partit Socialista de les Illes i el Grup Autonomista i Socialista de les Illes. Entre els uns i els altres, entre ortodoxos i heterodoxos (si és que es dóna l'heterodòxia socialista entre nosaltres, cosa que dubto) hi ha diferències de matís i, tal volta, de fons a l'hora d'interpretar el socialisme, però allà on aquestes diferències esdevenen gairebé insalvables és en la qüestió nacional.

Malgrat aquestes opcions diverses i tan matisades —podrien ésser causa de confusió entre la gent—, podem concloure que el pensament socialista no és una cabòria il·lustrada; que malgrat la repressió i la dictadura, ressorgeix a l'illa quan hi ha les condicions mínimament favorables. Finalment, que els vells conflictes (llegiu: qüestió nacional, praxi política a partir de l'anàlisi de la nostra realitat) els tornam a tenir plantejats. Les solucions més escaients seran les més pròximes al poble de les Illes, ja que dins el reformisme del règim de l'Estat espanyol els partits no podran mantenir-se en una actitud testimonial.

A partir d'ara, doncs, ens cal esperar i col·laborar a fer que el socialisme a Mallorca i a les Illes pugui assolir la desitjada nova societat: autònoma i lliure, per començar.

(1) El subratllat és ben intencionat. M'interessa remarcar la càrrega personalista i individual que té l'expressió. Basta llegir les declaracions d'uns i d'altres aquests darrers anys de vida pública i ciutadana.

(2) Cal tenir en compte com a síntesi racionalitzada i amb un mètode de treball rigorós, el llibre de Josep MASSOT I MUNTANER *La guerra civil a Mallorca* (Biblioteca Serra d'Or, Barcelona, octubre de 1976).

(3) *Si nos hubiéramos rendido...*, article de Llorenç VILLALONGA publicat a «El Dia» del 9 de setembre de 1936.

(4) Els treballs d'investigació històrica sobre el socialisme a Mallorca i a les Illes en general són pocs. Com a punt de referència hem tingut en compte les aportacions de Pere GABRIEL: *El moviment obrer a Mallorca* (Curial, Barcelona, 1973) i *Alexandre Jaume, primer intel·lectual socialista mallorquí* (revista «Randa», Curial, Barcelona, 1976).

Molt amable. La cara sempre li riu. Monsenyor Josep Gea Escolano no és un home d'etiqueta, es troba millor amb la gent del poble, en una diòcesi petita i li agraden tots els jocs de pilota. Eivissa l'ha pres molt bé. Valencià i amic de superlatius favorables.

L'Eucaristia concelebrada a la plaça de la Catedral d'Eivissa, el 24 d'octubre, dia de la seva entrada, fou tota en castellà. El nou bisbe va tenir dues sortides espontànies en valencià que foren ben rebudes, abans de l'homilia i al final de la Missa. Actualment a la ciutat d'Eivissa no hi ha cap missa en eivissenc; als pobles sí.

Per quatre vegades la gent (hi havia uns 2.000 eivissencs, 300 valencians i moltes autoritats civils i militars) aplaudí el servei del bisbe Administrador Apostòlic don Teodor Ubeda, i en altres moments al nou bisbe. Tots dos s'emocionaren de veres.

El dia abans de l'entrada vaig començar aquesta entrevista amb don Josep Gea, al Palau de Dalt Vila. L'acabarem dimarts següent a la Casa de l'Església d'Eivissa. Es un home «parroquial», nascut a Real de Gandia (València) en 1929, passà per la parròquia de Moncada (4 anys de vicari), ecònom de Ntra. Sra. de Fàtima (8 anys en aquesta barriada de València: edifica la parròquia i una filial de segona ensenyança), torna 4 anys a Moncada com a rector. Des de 1971 bisbe auxiliar de València. El seu ministeri acompanya el de monsenyor Jesús Pla molt d'aprop: a Moncada i com a bisbe auxiliar.

per Joan Darder

Eivissa i Formentera estrenen bisbe

Conversa amb Mons. Josep Gea

Fins ara, bisbe auxiliar a València

—Quin ha estat el seu paper com a bisbe auxiliar de València?

—Com diu la paraula, «bisbe auxiliar», ¿no? Però d'una manera especial voldria destacar varies coses. Primer la unió que hi ha hagut sempre entre l'arquebisbe, l'altre bisbe i jo. Els tres som distints, psicològicament molt distints, molt distints; però quan es tractava de l'enfocament pastoral hem tingut una coincidència. L'arquebisbe, que és un home d'un gran cor i d'una claríssima intel·ligència (alguns no se n'adonen que és tan llest com bona persona), les veu venir al quilòmetre. A l'altre bisbe auxiliar ja el coneixia de Moncada.

Com a bisbe auxiliar m'he encarregat de la Delegació d'Apostolat Seglar (coordinar i promoure) i de la Visita Pastoral. Per ajudar-me a dur la Vicaria Episcopal de València-Ciutat es va nomenar un Vice-Vicari Episcopal. Tractarem de promoure el més possible la pastoral de conjunt amb tots els elements que hi havia a nivell parroquial, arxiprestal... per donar una imatge d'Església-comunió que treballa pel mateix fi.

Al començament feia la Visita Pastoral l'arquebisbe. Li venia estupendament, era lo més exitós que he vist de contacte amb la gent, de com captava el poble. Però a ell tot sol se li allargava molt, i començarem a fer-la nosaltres dos. Quan ell va tenir la malaltia ja m'en vaig encarregar jo sol.

S'ha parlat molt de la seva malaltia, de si havia restat o no en condicions. Li ha quedat el caminar lent, però quant a intel·ligència, facultats i activitats està com abans.

La nostra llengua a la Litúrgia

—Vostè va fer la presentació d'un treball: «L'ús de la llengua vernacle en les diòcesis de la província eclesiàstica valentina —País valencià, Illes Balears—», de Pere Riutort Mestre. ¿Com veu la implantació de la nostra llengua a Catalunya, València, Illes Balears?

—Per lo que es refereix a València, que és lo que coneec personalment, no ho veig fàcil. Crec que hi ha hagut per part d'alguns certes suspicàcies i prevencions que han desplaçat el problema al camp de la política regionalista. Per altra part, certs gestos bastant desencertats en la gestió d'aquesta empresa han fet que se donàs una impressió ben pobra de l'esperit amb què és necessari actuar dins aquest camp; és a dir, no hi ha hagut altura a l'hora d'actuar. I l'únic camí de solució que hi veig és que desapareguin certes postures i actituds radicalitzades per donar pas a un respecte profund a l'home en la línia de la doctrina conciliar. I sincerament, no crec que se pugui aconseguir amb facilitat.

—En aquesta «Introducció» vostè ja preveia la possibilitat que en el pas a la nostra llengua dins la litúrgia en comptes de pau, alguns hi trobarien motius de discòrdia. Allà mateix vostè n'assenyalava tres: 1) desconeixement de la doctrina de l'Església en aquest punt, 2) falta de respecte a l'home i 3) al missatge evangèlic. ¿Quin creu que s'ha donat més? ¿N'afegiria algun altre?

—Quan presentava aquest treball preveia certes tensions que, per altra part, és ben lògic que hi siguen; però que, quan s'han posat en marxa en aquest camí de renovació de la llengua vernacle en la litúrgia, han anat molt més enllà de lo previsible. I lo pitjor és que, en gran part,

24 octubre 1976:
el bisbe Gea pren possessió de la Seu eivissenca

les causes són més aviat d'ordre personal. I lo que fa pena és veure com és el poble, com de costum, qui paga les conseqüències. Jo convidaria a tots a reflexionar damunt això: Si lo que cercam és el bé del poble i la promoció de la nostra llengua, ¿per què no deixam a un costat «lo personal» i recomençam un treball seriós en la promoció de la llengua? Aquesta seria la gran prova de que lo que ens mou a tots és el respecte al poble i la promoció dels seus valors; i és lo que han fet sempre els homes d'altura evangèlica.

Diàleg i confiança

—Quins avantatges hi veu a una diòcesi petita, com per exemple Eivissa?

—El gran avantatge, en què els resumiria tots, és poder arribar personalment als problemes i a les persones, sobretot a les persones. El que com a capellà sigui un amic no sols per la fe, sinó per la realitat que s'està vivint, ¿no? El que hi hagi confiança fa que els problemes s'agafin abans d'explotar. Quan un problema s'agafa tard, no hi ha res a fer.

Si falta el clima de diàleg personal tot és una utopia. En una diòcesi de 4, 3, 2 milions d'habitants tot aquest clima de diàleg es pot donar a nivell de parròquia i d'arxiprestat; però a nivell de bisbe és impossible. A Eivissa podem arribar a aquesta col·laboració a un nivell humà i de realitat.

—Però també una diòcesi petita tendrà les seves dificultats.

—Com totes les coses, lo perfecte no es troba mai. Té els seus pros i els seus contres. El perfil és que des

d'Eivissa es veïés un món massa xicotet, tancant-nos un poc dins nosaltres. També és un perill per Eivissa —que si es soluciona positivament serà un bé— aquesta prova de foc que està passant en contacte amb totes les cultures que ens vénen, sobretot del Nord, mentalitats completament distintes que poden produir un trauma a la gent d'ací. Si es tracta de superar amb una promoció de la fe a nivell personal, pot enriquir molt.

Plans i problemes

—Si li pregunt per «plans de pastoral», possiblement me dirà que encara és prest per tenir-los enllestits o que avui un bisbe no els fa abans de conèixer la seva Església local, ni els ha de fer tot sol. Però no podem creure que tenguí el cap ni el cor buit d'il·lusió i d'esperança.

—Pla concret no el tinc ni l'he de tenir. Ara, les línies generals, que vaig exposar a l'homilia d'entrada, crec que haurien de ser un poc els punts cardinals sobre els que treballem.

Posaria en primer lloc el problema de les vocacions en tot lo que suposa d'una vivència de fe i d'una preocupació pel capellà, perquè el Poble de Déu tinga aquest servei propi que necessita.

—També hi deu incloure les vocacions femenines?

—Sí, sí, sí. Quan jo estic reunit amb un grup de capellans, de religioses, me n'adone que aquesta presència de persones dins l'Església que dediquen la seva vida plenament a l'apostolat, en la virginitat, només aquesta presència i testimoni és una cridada enorme des del Poble de Déu. Ara, l'hem de saber donar amb tota senzillesa.

El problema de les vocacions no és solament del servei a la comunitat sinó del testimoni de la seva consagració. Quant a l'Església, no hi ha problema per cercar els capellans que li facin falta d'entre els casats o allà on fos. Però crec que si l'Església hagués de donar el pas a l'ordenació de casats, hi hauria perdut, no perquè fossin casats, sinó perquè no hi hauria un nombre prou elevat que visqués en tal fondària de fe que fóra capaç d'estar plena i exclusivament al servei de l'Evangeli donant aquest testimoni.

—Els altres punts cardinals...

—Com vaig dir a l'homilia, personalització en l'educació en la fe. L'altre, promoció del seglar, com a testimoni de canvi d'estructures, d'animació evangèlica del món. I després, un poc com a compendi de tota eixa labor, anar compenetrant-se, unint-se, i veure'ns complementaris i treballant en el mateix camp és lo important.

Apostolat seglar

—El senyor bisbe té una llarga experiència en l'apostolat seglar (València) i en la joventut (Comissió Episcopal de Pastoral), ¿com veu la corresponsabilitat dels seglars dins la nostra Església espanyola?

—Coordinar a nivell nacional una joventut, pens que és utòpic. No hi ha qui ho ordeni, ni és possible, ni potser convenient. El que intentam és que almenys a cada diòcesi es tracti primer de crear i després de coordinar. Ja sabem que la joventut és reàcia a organitzar-se. Es un poc el grup espontani i tal. Després, ells mateixos cerquen donar-li continuïtat a això. Es tracta d'il·luminar els valors de la joventut amb l'Evangeli i que es doni el pas de la tendència natural al camp de la fe i de la pastoral.

Ve un despertar dins l'Església espanyola de la corresponsabilitat del seglar. Hi ha hagut la crisi de l'Acció Catòlica, però ara es veu una decisió de treballar més units, respectant-nos les pròpies competències: no volem ni clericalitzar l'Església ni seglaritzar-la tampoc. Potser hi ha hagut un poc el moviment pendular confonent «Poble de Déu» amb els capellans o amb els seglars. «Poble de Déu» som tots, però cada u amb una missió que hem de respectar i complementar.

—Quina experiència ens pot contar de l'Apostolat Seglar a València?

—Allà era Consiliari de la Junta Diocesana d'Acció Catòlica. És una llàstima, però han mort un poc alguns moviments (pensa en la J. I. C., la J. O. C.). S'han coordinat alguns moviments de joventut. Imperfecte, sí, però s'han donat passes i s'ha creat un clima. Els diversos moviments d'A. C., que estaven molt separats, s'han posat més en contacte uns amb els altres.

Crec que ha estat molt positiu per l'apostolat seglar, i que està en una etapa de donar molt de fruit a l'Església de València, el Col·legi de Consiliaris diocesans de Moviments Seglars. Es reuneixen una vegada al mes, han tingut alguna convivència, curset per a consiliaris. Ara hi ha cursets per zones per animar l'apostolat seglar.

—No creu que adulam massa els joves i tenim por de presentar-los la Bona Notícia exigent de Jesús?

—Sí, senyor; sí senyor. Jo crec que això està un poc en l'ambient. Dóna la impressió que, als joves, no hem acabat de prendre'ls seriosament, que els tenim por i per això els alabam. Moltes vegades hem preparat unes trobades dient-los: anem a reunir-nos, a veure, algun carter, alguna guitarreta, algun cine-club... Tot això està molt bé, però hem tengut por d'anar «a per totes» i plantejar què és el cristianisme, la vivència cristiana. Ells en veure això crec que han fet molt bé en donar mitja volta i anar a una sala o discoteca on troben molt millor el que nosaltres els oferim.

Això no vol dir que s'hagin d'excloure aquests mitjans, però s'hi ha insistit massa. No hem «atacat» a fons la inquietud del jove. Hauríem de fer-los descobrir lo evangèlic de moltes inquietuds seves. El jove dóna molt de sí. N'hi ha de calaveres, com en tot, però n'hi ha de vertaderament extraordinaris.

Catecisme de pre-adolescents

—Què pensa del Nou Catecisme de l'Episcopat espanyol?

—Que tindrà un futur extraordinari dins l'Església d'Espanya. És possible que tengui algunes dificultats d'introduir-se. No crec que sien moltes. Potser d'algun grup extremista que encara estigui pendent del Ripalda o l'Assete, de la pregunteta i la resposta.

Lo que s'ha buscat en aquest Catecisme (i és per aquí que jo li augure un futur realment extraordinari) és partir de les necessitats que un té i des de l'experiència de fe, i veure com troba respostes des de la fe. Veure com altres personatges de l'Antic i Nou Testament han passat per la mateixa experiència de fe i han trobat resposta en la Paraula de Déu. Això és un estímul. L'Evangeli es mostra més que com un text de teologia com un procés de vivència de la fe. Aquest és el canvi que alguns han atacat, però té l'aprovació plena dels bisbes espanyols i la lloança de la Santa Seu.

Bisbes valencians

—La gent es pregunta per què surten tants de bisbes de València. Serà per la religiositat dels valencians, pel seu temperament, o...?

—(Aquí riu i, en broma, m'indica que és una pregunta que hauria de fer a l'Esperit Sant). Ah, sí, sí. Però, en total, de nous només han estat dos, perquè el meu cas és de trasllat de València a Eivissa. Per què? Idò no ho sé. Jo no dic que a altres diòcesis no hi hagi tants o més capellans preparats per poder ésser bisbes. Referent a València, que és el que conec, crec que no sols aquests dos, sinó que hi ha una quantitat de capellans d'una categoria extraordinària quant a criteri, rectitud, treball, prudència, que si me diguessin que els han fet bisbes, no m'estranyaria.

I Formentera?

—Formentera no quedarà oblidada?

—No. Pens anar-hi amb freqüència, i quedar-hi. M'agrada estar amb la gent, amb el poble, ben aprop. L'etiqueta, que a vegades ve imposada, no és lo meu. Som d'un poble xicotet. Però no els avisaré abans, perquè som maretjadís, i hauré d'aprofitar els dies de bon temps.

La tesi doctoral en teologia de monsenyor Gea és damunt «la Gràcia», i ell en té. No crec que mai el trobem a cap extrem. Té dits, com deim per aquí. Estaríem salvats si els bisbes els fes només l'Esperit Sant per això convendrà que els qui l'ajuden peguin una volada per totes les Esglésies locals.

JOAN DARDER BROTAT

Si teniu intenció de comprar res de joieria, confeccions de pell, objectes propis per a obsequi, articles de viatge, perles, porcellanes, quadres d'esmalt, etc., potser tindrem exactament allò que vos interessi.

ENS SENTIREM MOLT
COMPLAGUTS SI TENIU EL
GUST DE VENIR, SENSE
CAP COMPROMÍS PER
PART VOSTRA, A VEURE
LA NOSTRA SELECCIÓ
D'ARTICLES

nacar

Jaume III, 19

Tel. 21 69 06 - 21 69 07 - 21 06 48

Palma de Mallorca

UNA EMPRESA AMB INDISCUTIBLE
VOLUNTAT DE SERVIR BE TOTHOM

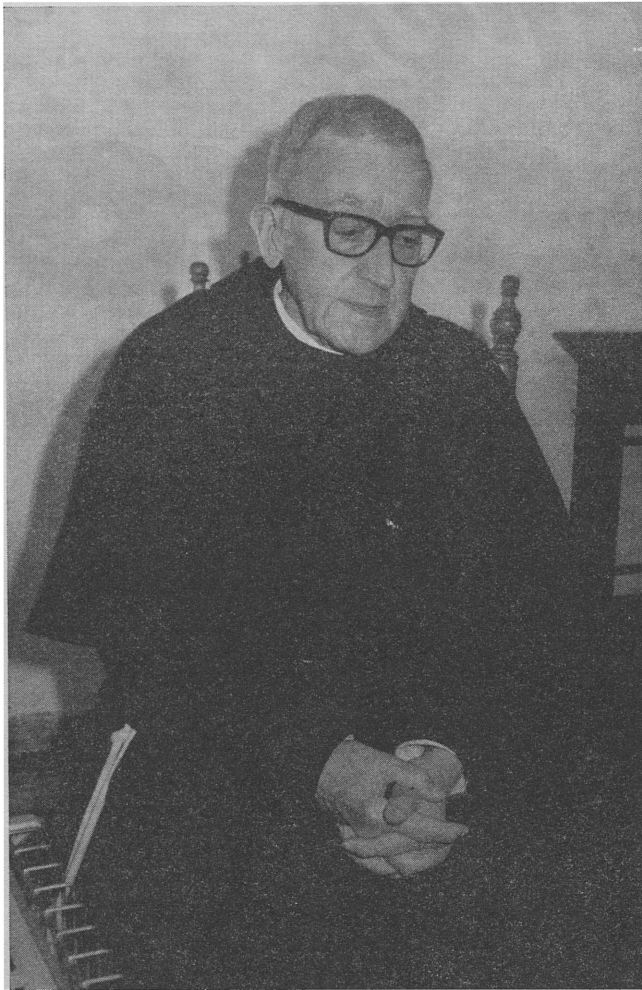
(Amb molt de gust vos farem un 10% de descompte si esmentau aquest anunci)

"Balears" **es nostro**

A vegades discutit, altres exaltat,
però sempre, obert a tots. Perquè es nostro.
Perquè coneix els problemes de les illes.
Per això tè, cada dia la major informació local.
Sempre la notícia que interessa.
Lletgiu "Balears". Parlam el teu llenguatge.

parlam el teu llenguatge

El Cançoner del Pare Ginard

En memòria del P. Rafel
Ginard que morí el prop-
passat 15 d'octubre

Folklore: cultura tradicional

En voler parlar del Cançoner Popular de Mallorca, hem de començar per regonèixer que el seu autor, P. Rafel Ginard, figura amb un relleu molt destacat entre els folkloristes mallorquins, i convindrà aclarir què és un folklorista. Naturalment, és una persona que es dedica al folklore. Idò el que interessa sebre és què s'entén per folklore. Aquesta paraula anglesa significa «ciència del poble». Dit d'una manera més concreta, Folklore és «estudi de la cultura tradicional del poble».

En dir això, entenem per «poble» el conjunt de persones que despleguen les seves activitats segons normes tradicionals, no alterades per la cultura científica, per la mecanització sistemàtica ni per la industrialització a gran escala.

Lo folklòric o tradicional acaba allà on comença lo lletrut i lo científic. Lo folklòric significa respecte inconscient a la tradició, continuïtat d'allò que s'ha trobat establert, i renovació mínima feta únicament a base d'influències de fora, no cercades. Lo lletrut i científic significa estudi, intenció d'aplicar nous coneixements i noves formes, amb renovació i aportació d'altri «conscient i procurada».

Són coses folklòriques i tradicionals l'arada de fusta, el teler de fusta, la pellissa d'un pastor, el vouerivou d'una pagesa. Són coses evolutives i cosmopolites una arada mecànica, una màquina de batre, un teler d'acer i mogut elèctricament, un vestit dissenyat per Cristian Dior, una cançó de bressol de Brahms...

S'ha usat i s'usa molt la paraula «folklore». Jo diria, fins i tot, que s'usa massa, i tal vegada convindria reduir el seu ús quan el folklore es pren seriosament; perquè aquest nom s'ha desacreditat bastant aquests quaranta anys darrers. S'ha desacreditat perquè han falsificat el seu concepte. Han donat com a folklòrica només una petita part d'allò que és patrimoni de la ciència popular, i encara aquesta petita part s'ha falsificat en convertir-se en exhibició, en espectacle i en negoci de cara al turisme. Així han arribat a quedar com a símbols del folklore espanyol el torero i les castanyetes, com si en la vida dels pobles hispànics no hi hagués més que tauromàquia i flamenco.

El concepte de folklore s'ha vist limitat i restringit, quan en realitat el folklore és una cosa de les més vastes i complexes, perquè afecta a tota la vida popular. En el folklore hi entra tot, des de lo més baix i material fins a lo més espiritual i delicat, si és que respongui a les característiques que he indicat de tradició inconscient i evolució passiva i no cercada. Hi entren les creences i supersticions, el culte religiós no litúrgic, l'alimentació, la medicina casolana, la literatura popular (cançons, rondalles, refranys i endevinalles), la música i balls de les festes patronals, la construcció de cases, l'agricultura, les indústries bàsiques de la vida, etc.

Segons veis, es tracta d'un programa extensíssim d'estudi, que té la seva principal dificultat en la seva mateixa extensió i en el fet que actualment tots aquests aspectes tradicionals de la vida estan en camí de desaparèixer sense deixar rastre. El món evoluciona d'una manera cada dia més ràpida i més conscient i intencionada, de manera que la inconsciència i la relativa immobilitat de les coses tradicionals, ben aviat no seran més que un record.

Per això, i perquè la paraula «folklore» ha pres un significat de cosa frívola, simplement pintoresca i sense importància, els folkloristes moderns tendeixen a dir «cultura tradicional» en lloc de dir «folklore».

Una obra monumental i única

La tasca del P. Ginard, de replegar les cançons de la terra, va ser molt meritòria. Si la comparem amb la que il·lustres investigadors han fet dins altres països, veim que no desmereix gens, sinó que més aviat surt guanyadora. A terres castellanes és grandiosa la replega cançonística que va fer Francisco Rodríguez Marín, que va arribar a replegar alguns milenars de cançons més que el P. Ginard, però hem de tenir en compte que Mallorca és molt petita, comparada amb les immenses terres de Castella i Andalusia; de manera que, proporcionalment, el Cançoner reunit pel P. Ginard és molt més gros que els «Cantos populares españoles» de Rodríguez Marín.

La importància d'aquesta feina consisteix a haver salvat un tresor de literatura popular que estava a punt de perdre's per sempre; i aquesta literatura és una espècie de mostrador on podem contemplar el poble mallorquí en tots els seus aspectes: la vida i la mort, els amors i els odís, la joventut i la vellesa, la feina del camp i la de la menestralia, les creences i supersticions, el matrimoni, el parentesc, les virtuts i els defectes... Si teniu ocasió de mirar els quatre volums del Cançoner veureu que hi ha una multitud de seccions referents a tot això que acab d'anomenar i a moltes coses més.

L'obra del P. Ginard té dues parts: els tres primers toms contenen les cançons curtes. El darrer tom, que és el més gruixat, conté les cançons llargues i va dividit en tres seccions: glosades, codolades i romancer.

No em puc entretenir a descriure els temes i els valors d'aquestes composicions, però sí que vull fer notar la importància extraordinària del romancer com a expressió de la influència de les diferents cultures mediterrànies dins Mallorca.

El romancer és una col·lecció de composicions narratives que no han estat compostes aquí, sinó que ens han vingut de fora: de Catalunya, de Castella, de França i d'Itàlia, però el poble mallorquí les ha traduïdes quasi totes a la nostra llengua i formen part del tresor cultural de Mallorca.

El romanç català del comte Arnau s'ha importat ací i ha estat relacionat amb un comte mallorquí històric: el Comte Mal. El famós romanç castellà del conde Alarcos també existeix ací, i es diu del comte de Raixa. El romanç del rei enamorat de la seva filla Delgadina, a Mallorca també es troba, i la princesa es diu Catalina. No acabariem mai si ara volguéssim detallar tots els romanços castellans que es troben a Mallorca, traduïts i adaptats. I una cosa curiosa: molts de romanços han quedat sense traducció i s'han conservat de pares a fills dins la nostra pagesia, en castellà, com a testimoni permanent d'uns contactes culturals molt antics entre les nostres illes i la Península Ibèrica i amb una part de la resta d'Europa: basta veure que conservam un romanç referent a Carlemany, que conta els amors de la filla de l'emperador amb un patge anomenat Gerineldo (que per cert en les versions mallorquines li canvien el nom en Carinel·lo i Jardineró).

La gran importància de la recopilació del Pare Ginard ha estat reconeguda i elogiada per autoritats científiques com la «Revista de Dialectología y Tradiciones Populares» del Consell Superior d'Investigacions Científiques, com els professors Miquel Dolç i Josep Massot i com el doctor austríac Felix Karlinger, catedràtic de Folklore comparat de la Universitat de Salzburg. Podem, per tant, sentir-nos orgullosos com a mallorquins de veure que un humil franciscà de la nostra terra ha sabut construir una obra monumental i única dins el ram del folklore literari.

FRANCESC DE B. MOLL

Dorada Balear

Bona Cervesa (ESPECIAL)

ELABORADA PER

S.A. Balear de Cervezas

Telèfon : 27 17 00

DELFIN/PUBLICIDAD

per Betlem Aguiló

Modest Cuixart, el pintor de la dona

Espanya és un país mort, perquè no té vida intel·lectual

La meva pintura no encaixa amb cap estil

A tots els pobles hi ha cases grans que tenen jardí, però solament a Palafrugell hi ha la casa de Modest Cuixart, que, un dia qualsevol i cansat de rodar pel món, va prendre els atapins, es va instal·lar en aquest poble de Girona i es va convertir en el seu fill adoptiu, ben contemplat per tots els seus veïns, els quals saben bé que els genis no abunden i que els pocs que es troben cal amoixar-los, per tal que puguin continuar la seva obra.

Modest Cuixart, vestit negre i corbata d'estampat vermell, és simpàtic i afable. Dos són els trets de la seva cara que em criden l'atenció: uns ulls vius i petits que miren a tot arreu i que semblen fitorar les superfícies, i una barbeta canosa, molt ben arreglada, que li dona un aspecte cosmopolita, d'home que ha viscut molt.

No hi ha res en el seu exterior que ens permeti de descobrir el pintor. Tot i amb això, Cuixart és un pintor, un creador d'imatges, formes i colors que, amb els seus pinzells, des de ja fa molts anys plasma tot el que percep.

M. C. —Jo he pintat sempre. De petitet, quan m'havien de fer un regal, ja demanava llapis i gomes. Però més seriosament, vaig començar a pintar el dia en què em vaig adonar que la natura i tot el que em voltava podien convertir-se en formes i colors. Va ésser i és una manera qualsevol d'entendre el món, discutible com totes, però és la meva.

ELS PRINCIPIS

El semblant de Cuixart té alguna cosa comuna amb el semblant dels milers d'espanyols que avui s'apropen o a han passat la frontera dels cinquanta anys. En ells hi ha una mena de rebel·lia sufocada, de gosadia malbaratada i de tristesa que els defineix com a generació. Són els homes i les dones que visqueren una joventut ofegada i oprimida per la llarga postguerra, la qual dificultat i, en gran part, impossibilitat el lliure desenvolupament intel·lectual, polític i moral d'un poble que es trobava dividit i espantat.

M. C. —L'any 47 uns quans intel·lectuals catalans vàrem intentar de construir un món d'avantguarda i formàrem un grup que l'any 48 va prendre el nom de Dau al Set, al mateix temps que naixia la idea, especialment fomentada per Arnau Puig, de crear una revista que duqués el mateix nom i que ens servís d'òrgan difusor.

B. A. —Qui integrava el grup?

M. C. —Brossa, Tàpies, Puig i jo. Però no hi ha cap dubte que el personatge més important dintre Dau al Set va ésser Joan Brossa, ja que ell era major que nosaltres

i coneixia molts artistes amb els quals ens va posar en contacte, sobretot amb Miró, J. V. Foix, Prats i molts d'altres.

B. A. —I les idees del moviment?

M. C. —En aquells moments teníem una idea essencial: anar en contra d'unes tendències i estils pictòrics que feien suposar que Espanya, l'Espanya del general Franco, estava morta. I nosaltres volíem que Espanya fos viva, desitjàvem que fos capaç de crear i volíem prendre part en aquella creació. Penso que vàrem fer una petita revolució i que hi aconseguírem alguna cosa. I no pensis que això és presumpció per part meva, perquè és, tan sols, una constatació.

A. B. —Quina difusió tingueren?

M. C. —A l'estranger els nostres propòsits obtingueren una audiència justa, sobretot a França i als Estats Units, a on aconseguírem d'ésser coneguts i acceptats. Tot i amb això, al nostre país passàrem totalment desapercebuts, perquè l'Espanya de Franco estava morta i no tenia cap mena d'inquietud intel·lectual. Però nosaltres demostràrem que no tot era mort.

RÀDIO POPULAR

una amiga de tot lo dia

C. O. P. E.
MALLORCA

Oh, les dones!
(Retrat, 1966)

LA DRETA I L'ESQUERRA

Sona el telèfon. Cuixart parla amb una antiga companya, una pintora que conegué a França. Una mica distret, reprèn un altre cop la conversa.

A. B. —Quan va acabar el moviment?

M. C. —El moviment no va començar ni va acabar. La inquietud comporta una determinada forma d'ésser, i aleshores nosaltres no sabíem ben bé el que fèiem, ni érem conscients de la nostra posició com a grup. En un moment donat diguérem «això no pot ésser» i ens dedicàrem a fer una pintura totalment distinta de la pintura oficial, perquè els vertaders artistes no poden ésser mai oficials. A mí, sobretot, m'agraden els artistes de casualitat.

A. B. —El que diu em fa suposar que en aquells moments el grup va ésser una mena d'esquerra...

M. C. —Sí, nosaltres vàrem formar el que es podria anomenar l'esquerra de la pintura, i el grup Ariel, els nostres oponents, la dreta. En realitat érem l'esquerra i la dreta de la vida, i això ens portava a entendre l'art des de perspectives molt diferents.

A. B. —I la ideologia política?

M. C. —A la nostra esquerra de l'any 48 hi havia una idea bàsica, el socialisme, malgrat que la barrejàvem amb una ignorància total de la política, perquè nosaltres no érem polítics. Potser tu, com tots els joves que no coneguéreu aquell temps, no ho pots comprendre, perquè ara tot és fàcil. El context social i intel·lectual d'aquella època ens va maltractar fins a tal punt que no ens va quedar més remei que sortir del país. Jo, concretament, me'n vaig anar a París.

PARIS

Cuixart és un home inquiet, però parlar amb ell no és difícil. Ara recorda la seva època parisenc amb un

somriure, mentre fuma i comença la nit amb un bon tassó de vi.

París és una amalgama de móns que captiven el viatger curiós amb tot el seu atractiu i la seva bellesa. Allà, intel·lectuals de tot arreu troben un ambient adequat per a fer florir esplendorosament el seu pensament i la seva obra. París catalitza les seves idees i els obre nous horitzons. Per això Cuixart se n'hi anà, cercant tot el que la trista Espanya de postguerra no li podia donar.

B. A. —Què va significar per a vosté l'estada a París?

M. C. —Romandre a París em va portar, bàsicament a fer una reconsideració de la meua existència, ja que em vaig trobar enmig de la plenitud existencialista. Vaig haver de replantejar-me moltes coses, sobretot la meua pintura i la meua pròpia vida, perquè molt sovint em preguntava «Modest, però què fas en el món?»

B. A. —I les relacions amb els intel·lectuals francesos?

M. C. —Mira, conèixer-los personalment va ésser molt important per a mí. A diari em trobava amb Sartre, Simone de Beauvoir, la Greco, Picasso i molts d'altres, i puc assegurar-te que quan els veus i parles amb ells, pintes i estudies d'una manera molt diferent. Aleshores tant se val que facis un quadre, una simfonia o un poema, el que interessa és que ho facis en unes coordenades específiques, perquè el context sociològic és importantíssim. Lògicament, aquell ambient intel·lectual em va condicionar molt i, com a resultat de les meves experiències, vaig comprendre que havia de fer alguna cosa.

B. A. —I va optar per pintar...

M. C. —Sí, però això era el que menys comptava. Vaig optar per les arts plàstiques, perquè sóc molt artesà i perquè això era el que millor sabia fer. Però el més important va ésser el fet de prendre consciència que pintar era, més que res, una responsabilitat ètica.

B. A. —Tot i amb això, com molts d'altres artistes espanyols que havien marxat a l'estranger, Cuixart va tornar cap aquí.

M. C. —Sí, havia passat el temps, jo havia crescut (ho diu amb una rialleta), i estava més fet. Arriba un moment en el qual te n'adones que estar en el teu país és una cosa important per allò del granet de sorra, i torne, perquè et sembla que t'hi has de dedicar. I, mira, un altre cop aquí, vaig continuar amb aquest ofici tan trist i tan bonic que és la pintura.

LA DONA.

La pintura actual de Cuixart presenta una característica molt peculiar: se centra, jo diria que de manera obsessiva, en la dona. Farcit de barroquisme, Cuixart solament pinta dones. Dones de bellesa misteriosa i de suau erotisme. Caps femenins que es desfan en mil colors. Cares perfectes, creades amb amor i passió, i ulls vius que parlen d'experiències oníriques ja llunyanes.

M. C. —Indubtablement, el tema principal, millor dit, l'únic tema de la meua pintura és la dona, perquè les dones sou un misteri que m'enamora i m'apassiona.

Cuixart em mostra l'«Eva», una de les seves creacions més belles, i, mentre la mira amb una tendresa infinita, continua parlant.

M. C. —Oh, les dones! No et pots imaginar el que és crear una dona, donar-li forma, fer-la teva des del principi. Mira l'Eva, la meua Eva és la mare de tota la humanitat, per això li vaig pintar els pits grossos, com a símbol de la seva fecunditat, i, a més, perquè les mares sempre els tenen grossos, encara que als homes ens agradin més els petits. Avui estic molt trist, perquè demà l'Eva se'n va per sempre. Quan acabes un quadre resulta que, quasi sense que te n'hagis adonat, s'ha convertit en una part del teu ésser i quan algú se l'emporta no pots evitar de sentir una gran pena.

Ara, Cuixart es mira les mans i acluca els ulls, en un gest molt seu, i, molta fluixet, diu «M'encanta aquest món tan especial! M'encanta ésser pintor!».

ESPANYA I CATALUNYA.

Arriben uns amics seus i la conversa es capgira. Parlar del moment intel·lectual i polític actual sembla obligat, quan el país travessa una d'aquelles crisis tan profundes que apareixen sempre que es produeixen canvis substancials.

B. A. —Com veu Cuixart la cultura espanyola d'avui?

M. C. —Un moment! Si hem de parlar d'Espanya hem de tenir bona cura de separar-ne Catalunya, perquè de cap manera no són la mateixa cosa. Ara bé, en un país en el qual manen homes que no tenen cultura, que solament tenen un garrot i una pistola, no es pot parlar de moment intel·lectual, perquè és una cosa inexistent. Aquí, malauradament, no hem tingut un Sartre ni ningú que fes possible el desenvolupament de la intel·ligència nacional.

B. A. —I Catalunya?

M. C. —Catalunya és ben diferent, perquè té una vida intel·lectual que li permet de créixer. L'home català té un nivell intel·lectual molt civilitzat, i bona prova d'això és que pugui entendre Zurbarán, Serra, Dalmau, Dalí..., i no m'esmento, perquè seria pedanteria.

B. A. —Quines són les característiques de la cultura catalana?

M. C. —Els fenòmens artístics catalans són essencialment mediterranis i, per tant, molt explicatius, en el sentit barroc de la paraula. I la influència de la Mediterrània s'hi fa molt patent, fixa't en l'art dels grecs, els quals fa moltíssim temps inventaren el món clàssic, i què va ésser el classicisme? Una revolució, ni més ni menys. I això a Catalunya es nota, sobretot en el fet que és un país amant de la pau i la comprensió entre totes les cultures.

B. A. —De la seva forma de parlar no és gaire difícil deduir que és partidari d'una autonomia per a Catalunya.

M. C. —No! Jo no sóc partidari d'una autonomia, sinó que ho sóc d'una llibertat total, perquè Catalunya és diferent de tota la resta de la Península. Catalunya és civilitzada, és europea i, sobretot, sap pactar, cosa que ja va demostrar aquest hivern passat, quan va donar una lliçó a tot el país.

B. A. —El seu catalanisme és evident.

M. C. —Jo sóc catalanista, molt, i estic segur que Catalunya tota sola tiraria endavant, perquè té una intel·lectualitat que li dona vida. Ara bé, dic que sóc catalanista no vull dir que no vegi ni compregui la resta de la Península, sinó que, ben al contrari, penso que el cata-

lanisme suposa la comprensió de la seva totalitat, des de Gibraltar fins al País Basc, passant per Portugal. Però nosaltres som diferents, parlem català, el parlarem els nostres pares i els nostres avis, i això en alguna cosa s'ha de notar.

I en uns moments en els quals tots intentem de trobar el nostre lloc dintre la complexa heterogeneïtat de les nacionalitats de l'Estat espanyol, no puc deixar de plantejar una qüestió tan controvertida com la de la unitat dels Països catalans.

B. A. —I dedins d'aquest context, com situa les Illes i el País Valencià?

M. C. —Tan sols com a simpatitzants de la nostra causa, però mai com a integrants de Catalunya, malgrat que el conjunt hom l'anomeni Països Catalans.

L'ABISME

Se'ns ha fet tard i ja és l'hora de sopar. Tot i amb això, tornem al tema de la pintura i els seus camins actuals.

B. A. —Sembla que les noves tendències pictòriques van deixant de banda el món no-figuratiu per retornar al figuratiu...

M. C. —Efectivament, avui dia es fa una pintura que rebutja el món no-figuratiu, per la simple raó que els joves desitgen una presència física del món, volem la realitat, perquè us agrada, i per això es va cap a l'hiperrealisme. Però nosaltres, a l'època de l'existencialisme, buscàvem un món informal que anés més enllà d'aquella realitat, que no era gens bonica. Per això, ara Miró ja no es cotitza com abans, perquè la gent avui ja no compra dues ratlles i una signatura. Avui el públic vol alguna cosa més, vol la realitat.

A Palafrugell ja fa fosca i a Platja d'Aro ens esperen els originals amics de Cuixart. Malgrat tot, encara li pregunto una cosa més, una cosa que sorprèn i fa riure el pintor, bé que sempre ha estat un misteri per a mi.

B. A. —Què sent el pintor davant una tela en blanc, en el moment de començar allò que més tard serà una obra d'art?

M. C. —Si jo et pogués comunicar el que sento, aleshores et comunicaria el quadre acabat. És com si em trobés davant una mena d'abisme, una cosa estranya que em fa sentir molt petit, al mateix temps que em fa molt feliç, perquè m'encanta ésser pintor i m'enamoren els colors i les formes. Però mira, noia, és una cosa indefinible que molt sovint fa que em preguntis «Modest, qui t'hi ha engrescat, aquí?».

BETLEM AGUILÓ

4CATS
galeria d'art

C/ San Sebastian, 7
Tel. 226493 Palma

AMELIA VIEJO

6 - 24 desembre

ESTUDIS

El fet nacional (i II)

per Bel Peñarrubia

B) L'EMANCIPACIÓ NACIONAL: REIVINDICACIÓ BURGESA O PROLETÀRIA

En aquest capítol intentarem d'esbrinar com han caracteritzat el fet nacional els marxistes clàssics i els marxistes contemporanis; si ho han qualificat de reivindicació burgesa o proletària, de contradicció «per se» o de contradicció subordinada a la lluita de classes, etc. Reproduïrem a continuació els textos més significatius de Lenin quant a aquesta qüestió (11): «A l'Europa occidental continental, l'època de les revolucions democràtico-burgeses abarca un interval de temps bastant determinat, aproximadament de 1789 a 1871. Aquesta fou precisament l'època dels moviments nacionals i de la creació dels estats nacionals. Acabada aquesta època, l'Europa occidental estava convertida en un sistema format per estats burgesos que, a més, eren, com a normal, estats nacionalment homogenis. Per això, cercar ara el dret a l'autodeterminació en els programes dels socialistes d'Europa occidental significa no entendre les beceroles del marxisme». «...I en aquesta cadena d'esdeveniments únicament un cec pot deixar de veure el despertar de tot un seguit de moviments nacionals democràtico-burgesos, de tendències a crear estats independents en el sentit nacional i nacionalment homogenis. Precisament i només perquè Rússia, juntament amb els països veïns travessa aquesta època, necessitem nosaltres en el nostre programa un punt sobre el dret de les nacions a l'autodeterminació». Més amunt ja havia avançat el següent: «Això mateix es pot dir en allò que fa referència al problema nacional. En la majoria dels països occidentals ja fa molt de temps que s'ha resolt. És ridícul cercar en els programes d'occident solució als problemes que no existeixen. Rosa Luxemburg ha perdut de vista aquí precisament allò que té més importància: la diferència entre països que fa temps han conclòs les transformacions democràtico-burgeses i països que no les han conclòs».

De tot això es desprèn que per a Lènin la reivindicació nacional era inseparable de la revolució democràtico-burgesa i que una vegada que aquesta havia estat feta, s'havia acabat el «problema». Nosaltres pensem que la realitat és una altra puix que aquesta concepció a més de no poder explicar la persistència del fet nacional en països de capitalisme avançat com és ara França, Anglaterra, etc..., exigeix als països del tercer món una burgesia «nacional-democràtica» que faci la revolució burgesa alhora que

aconsegueix de formar el seu propi estat. Samir Amin criticarà aquesta generalització mecanicista (13): «Veurem com això es verifica en les formacions capitalistes centrals, però no en les perifèriques que són extrovertides i dependents. Les burgesies perifèriques no assumeixen les funcions de direcció i de centralització de les economies de la perifèria, que són assumides per les burgesies centrals dominants, de les quals les burgesies perifèriques no en són més que l'apèndix. La debilitat de la burgesia implica en aquest cas l'absència d'una nació burgesa i el caràcter no nacional de la burgesia local. Això es verifica tant en el cas de les burgesies latifundistes-compradores com en el de les burgesies d'edat dependents de la perifèria. És evident en tal cas que la qüestió nacional no es plantejarà, per a les formacions perifèriques, en els mateixos termes que defineixen la formació de les nacions burgeses centrals. La dominació del centre sobre la perifèria, la superació del sistema capitalista a partir de la perifèria i no del centre, transferiran també a la nova classe destinada a operar aquesta superació —el proletariat— una vocació simultània a l'hegemonia nacional. En aquesta òptica, el nacionalisme ja no apareix com la ideologia de la burgesia local (que no és nacionalista), en oposició a l'anacionalisme proletari, sinó com una de les cares de la ideologia de l'alliberament, alhora socialista i nacionalista».

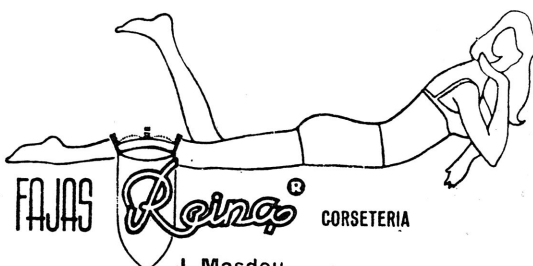
Amb la reproducció que hem fet més amunt de les teories leninistes, que uneixen íntimament fet nacional i revolució democràtico-burgesa, queden molt clars els principis que inspiraren poc després Stalin: (14). «Amb el que hem exposat veiem clar que, sota les condicions del capitalisme ascensional, la lluita nacional és una lluita de les classes burgeses entre elles. A vegades la burgesia aconsegueix d'arrossegar al proletariat al moviment nacional, i llavors la lluita nacional pren en aparença un caràcter «popular general», però només en aparença. Essencialment aquesta lluita és sempre una lluita burgesa conve-

nient i grata principalment per a la burgesia».

Continuant amb les teories de Lenin que fan referència a la qüestió, el paràgraf següent forma part de la polèmica mantinguda entre Lenin i Rosa Luxemburg entorn a l'autodeterminació d'Àustria (15): «Així, doncs, s'ha creat una situació extraordinàriament peculiar: els hongaresos, i després d'ells els txecs, no tendeixen a separar-se d'Àustria, sinó a mantenir-ne la integritat, precisament en interès de la independència nacional, que podria ser totalment trepitjada per veïns més voraçs i més forts». Després d'haver exposat les diferències marcades entre aquest cas i el rus, continua dient: «Per altra banda, fins i tot en el sentit purament concret és errònia l'afirmació de Rosa Luxemburg que en el programa dels social-demòcrates austríacs no figura el reconeixement del dret de les nacions a l'autodeterminació. N'hi ha prou amb obrir les actes del Congrés de Brünn, en el qual es va aprovar el programa nacional, per a veure-hi les declaracions del social-demòcrata rutè Gankievich en nom de tota la delegació ucraïnesa (rutena) (pàg. 85 de les actes), i del social-demòcrata polonès Reger, en nom de tota la delegació polonesa (pàg. 108), on diuen que els social-demòcrates austríacs d'ambdues nacions indicades incloïen entre llurs aspiracions la de la unificació nacio-

nal, de la llibertat i independència dels seus pobles. Per tant la social-democràcia austríaca, sense propugnar directament en el seu programa el dret de les nacions a l'autodeterminació, transigeix plenament amb el fet que certs sectors del partit presentin reivindicacions d'independència nacional! De fet això significa justament, com és natural, reconèixer el dret de les nacions a l'autodeterminació! De manera que la referència de Rosa Luxemburg a Àustria parla en tots sentits en contra d'ella». Abans de treure conclusions d'aquest raonament, retenguem a la memòria les següents paraules: «sense propugnar de manera directa» i «transigeix», i passem a comparar tot això amb altres teoritzacions leninistes referents a les obligacions del partit social-demòcrata d'una nació que n'oprimeix una altra (16): «Si no propugnem ni portem a la pràctica en l'agitació la consigna del dret a la separació, no només afavorim la burgesia sinó els feudals i l'absolutisme de la nació opressora. Fa temps que Kautsky va emprar aquest argument contra Rosa Louxembourg i aquest argument és irrefutable. En el seu temor d'«ajudar» la burgesia nacionalista de Polònia, Rosa Louxembourg en negà el dret a la separació en el programa dels marxistes de Rússia, ajuda en realitat als grans russos de les Centúries Negres. Ajuda, en realitat, el conformisme

oportunista amb els privilegis (i coses pitjors que els privilegis) dels grans russos». I en un altre cas, el d'Irlanda, Lenin, reproduïnt unes frases de Marx, tornarà a parlar de les obligacions del partit del proletariat de la nació opressora (17): «¿Què hem d'aconsellar als obrers anglesos? Al meu entendre, han de convertir el Repeal (ruptura) de la unió (d'Irlanda amb Anglaterra, és a dir, de la separació d'Irlanda d'Anglaterra) en un punt del seu programa». «La política de Marx i d'Engels en el problema irlandès constitueix un exemple magnífic de l'actitud que ha de seguir el proletariat de les nacions opressores davant dels moviments nacionals, i aquest exemple ha conservat fins avui dia un valor pràctic enorme (18)». Ara és el moment de demanar-nos perquè en el cas austríac el partit dels obrers de la nació opressora simplement «transigeix... sense propugnar de manera directa» l'autodeterminació de la nació oprimida, i en canvi, en d'altres exemples, ha d'incloure aquest punt en el seu programa i fer agitació entre els obrers de la nació dominant perquè lluitin contra aquest domini. Aquesta posició que compartiran Marx, Lenin i Stalin s'explica per llur convicció que només cal donar suport als moviments nacionals de caire progressista, és a dir, favorables al desenvolupament de la lluita de classes. Car la contradic-

Fajas **Reina** CORSETERIA

J. Masdeu
Josep Tous Ferrer, 1 - Tel. 2160 33 - Palma de Mallorca

*al servei
de la dona
jove i elegant*

dona
corseteria

J. Masdeu
COLON, 62 - Tel. 216558
Palma de Mallorca

Ca'n Juan
de S'aigo

Casa fundada l'any 1700

Xocolata amb ensaimades calentes
Gelats i quemullars
Obert tot lo dia

C/. Fiol, 11

Tel. 2116 53

Ciutat

ció principal és la de classe i la contradicció nacional sempre s'ha de subordinar a aquesta però no posar-les mai al mateix nivell (19). «¿Contestar «sí o no» en allò que fa referència a la separació de cada nació? Sembla una reivindicació molt «pràctica», però en realitat és absurda, teòricament metafísica, i a la pràctica porta a subordinar el proletariat a la política de la burgesia. La burgesia col·loca sempre en primer pla les seves reivindicacions nacionals. I les planteja d'una manera incondicional. El proletariat les subordina als interessos de la lluita de classes». Stalin recollirà aquests raonaments (20): «La nació té dret a organitzar-se autònomament, té dret fins i tot a la separació. Però això no significa que ho hagi de fer sota qualsevol condició, que l'autonomia i la separació siguin sempre, a tot arreu, avantatjoses per a la nació, és a dir, per a la majoria de la nació, per a les capes treballadores». «A Rússia, no és el problema nacional sinó el problema agrari el que decideix el destí del progrés; el problema nacional és un problema subordinat (21)». Aquestes concepcions dels «clàssics» seran durant molt de temps les dominants entre els marxistes, durant la Segona República Espanyola es produeix una situació semblant a la viscuda per la social-democràcia en la primera vintena d'aquest segle. Un Partit Comunista Català prendrà, durant l'any 1932, aquesta postura contradictòria davant una reivindicació nacional. Aquest partit serà Esquerra Comunista, que recolorarà la consigna «progressista» d'autodeterminació del poble català, però, en canvi, s'oposarà a l'autodeterminació del poble basc perquè la considera regressiva pel fet d'estar dirigida per la burgesia (22).

Després d'haver vist el que diuen els marxistes clàssics, ens sembla interessant contrastar-ho amb les teories dels nous marxistes-nacionalistes, que resulten de la lluita que a hores d'ara es cova en nombrosos països, encara integrats dins un estat aliè. Veiem, per exemple, com s'ho planteja Ives Person (23): «Això planteja el problema de la relació amb la lluita de classes, ja que alguns acusen la revolta nacionalista d'afeblir-la. La divisió en classes dins l'evolució de les societats humanes ha aparegut més tard que la divisió en grups culturals, ètnics, o la divisió en nacionalitats, però de cap manera no l'ha suplantat. Aquesta divisió horitzontal en estrats s'ha articulada a la divisió vertical i ambdues es troben ara lligades de manera indissoluble. És a dir, que segons els casos, la contradicció principal se situarà sobre l'un o sobre l'altre pla, però aquests seran sempre presents. L'opressió nacional podrà ser invocada per tal de camuflar una opressió social, però a la inversa no és menys possible també. Com que tota persona actua necessà-

riament sobre els dos plans és una mistificació pretendre voler lluitar només sobre l'un, o fins i tot proclamar que un dels dos és secundari, i per tant negligible, o que ja se'n parlarà més tard, és a dir, mai».

C) LA CLASSE NACIONAL A LES COLÒNIES

¿Interessos comuns a tota la nació sense distinció de classes en un moment donat? Salomon Bloom ha estudiat la forma com es planteja Marx aquesta qüestió (25): «Sempre hi havia una classe, l'avantatge de la qual coincidia, almenys per un temps, amb aquesta política, i d'aquí amb l'interès més gran de la societat pel perfeccionament i millor explotació dels mitjans de producció.

«En aquest punt la classe s'identificava amb la nació. Mentre la societat estés dividida en classes, l'interès nacional concordava amb l'interès de la classe o de l'element més progressiu de la nació. Era nacional aquella classe capaç d'impulsar la societat cap davant, tot i que promogués els interessos propis. El domini d'una classe governant tenia justificació nacional en la mesura, i només en aquesta mesura, en què promogués el progrés econòmic». I a un altre lloc diu: «Un moment notable de la unió nacional es verificava quan una classe progressista aconduïa la majoria del poble contra una altra classe reaccionària o contra un enemic exterior que amenaçava aturar l'avenç ulterior de la societat. Marx sentia que, en aquesta circumstància, els diferents grups havien de suspendre els antagonismes mutus. El seu exemple històric predilecte era la direcció de la nació francesa per part de la burgesia contra l'aristocràcia durant la Gran Revolució». Aquestes afirmacions aixecaran les crítiques d'un altra estudiós de Marx, H. David (26): «Però pel que fa a les dues classes principals, en l'esperit de Marx no hi havia cap dubte que només una tenia el dret de ser considerada, a llarg termini, la classe «nacional» és a dir, el proletariat, i només llavors, car després de l'evolució social, absorbiria les altres classes que primer hauria derrotat». I concretat més dirà: «Alguns autors, com és ara Salomon Bloom, han pres aquest concepte de classe nacional com si impliqués que «parlar de les necessitats nacionals o del bé comú de la nació subministrava un objectiu comú que surava, lleugerament això sí, sobre el camp de batalla de les classes en lluita». La conseqüència de l'argument de Bloom és que quan la classe dirigent o «nacional» segueix una política en benefici dels interessos nacionals, les altres classes haurien de seguir-la, i especialment en temps de crisi nacional haurien de posposar provisionalment els seus interessos de classe».

Ens sembla que aquesta polèmica es basa més que res en una qüestió de diferents nivells d'anàlisi. La classe nacional, unànimement acceptada pels marxistes, és el proletariat, en el sentit que és la classe que durà l'emancipació de la majoria de la població nacional fins a les darreres conseqüències és a dir, que aquesta majoria controli el seu propi destí amb el control dels mitjans de producció. Quan deim això ho feim parlant de classe «nacional» en el sentit estructural, que és aquell a què es refereix Horace David.

El següent text d'aquest autor ens donarà un nou element de judici en la polèmica (27): «La burgesia havia estat una força progressiva en el passat immediat, i Marx creia que continuaria essent-ho en els països rerassegats fins i tot després que el socialisme hagués triomfat a Europa; i en països com els d'Europa, on la burgesia encara es trobava en conflicte amb la reacció feudal, els obrers tenien interès a ajudar la burgesia i se sentien amb l'obligació de fer-ho —tot i que més tard Lenin hi afegís que on els obrers fossin suficientment forts prenguessin ells mateixos la direcció de la lluita...». Tal i com se desprèn d'aquest text, H. David sembla que reconeix que en països on el proletariat no té prou força, la classe burgesa pot dirigir la lluita d'emancipació nacional i esdevenir conjunturalment classe nacional o bé formar part del bloc nacional a les colònies com veurem més endavant. En tant que Blomm parla de classe nacional en sentit conjuntural, David parla de classe nacional a llarg termini, és a dir, estructuralment. En el nostre país, ja l'any 1930 Jordi Arquer, un dels fundadors del Bloc Obrer i Camperol, escrivia (28) (criticant el IV Congrés Mundial de Partits Comunistes): «El refús dels comunistes de les colònies a prendre part en la lluita contra l'opressió imperialista amb el pretext de la «defensa» exclusiva dels interessos de classe és el resultat d'un oportunisme dels de més mala llei», i a continuació recull la proposta de Stalin de canviar a les colònies «el bloc únic nacional contra l'imperialisme» (amb la participació de la burgesia) pel revolucionari dels obrers i de la petita burgesia i diu: «Aquest partit a Catalunya, haurien d'integrar-lo d'una banda els obrers, de l'altra els pagesos que posseeixen la terra suficient per a viure'n, i especialment els rabassaires». Hem reproduït aquest paràgraf d'Arquer amb la intenció de mostrar com en tres conjuntures diferents calen tres blocs nacionals diferents, amb el naixement de noves classes nacionals i el desplaçament d'altres segons la conjuntura concreta. I ja per acabar ens sembla important la denúncia que farà Lenin del neo-colonialisme al seu escrit del juny de 1920 «Primer esborrany de les tesis

sobre el problema nacional i colonial (29)»: «La necessitat d'explicar incançablement i de desenmascarar contínuament davant les grans masses treballadores de tots els països sobretot dels més retardats, l'engany que utilitzen sistemàticament les potències imperialistes, les quals, sota l'aspecte d'estats políticament independents, creen en realitat estats absolutament subjugats per ells en el sentit econòmic, financer i militar». També Rosa Luxemburg s'ocuparà d'aquest tema (30): «Per altra banda, el sistema modern de colonització crea una dependència molt menys superficial que l'anterior. I sobretot, la independència conquistada per les colònies americanes no ha suprimit la dependència nacional en el seu si, sinó que simplement l'ha desplaçada a altres nacionalitats, s'ha limitat a canviar d'agent». I conclourà: «...El desenvolupament capitalista modern és poc compatible amb les aspiracions a la independència de totes les nacionalitats». Stalin en el seu escrit «El plantejament del problema nacional» fet l'any 1921 (31) incorporarà un nou element al concepte d'emancipació nacional: «El quart factor és la introducció d'un nou element en el problema nacional, l'element de la igualació efectiva (i no només jurídica) de les nacionalitats (oferir suport i ajut a les nacionalitats retardades perquè es posin al nivell cultural i econòmic de les nacionalitats que els han passat davant), com una de les condicions precises per a l'establiment de la col.laboració fraternal entre les masses de les diferents nacionalitats».

Bel Peñarrubia

BIBLIOGRAFIA

- Amin, Samir **Sobre el desarrollo desigual de las formaciones sociales**. Cuadernos Anagrama, Barna. 1974.
- Arquer, Jordi, **El comunismo i la qüestió nacional i colonial**, edicions Arc de Garà, Barna. 1930.
- Bloem, S. F. **El mundo de las naciones**. Siglo XXI. Buenos Aires, 1975.
- Col.loqui d'historiadors. Fundació J. Bofill, Barna. maig 1974.
- David, H. B. **Nacionalismo y socialismo**. Edit. Península, Barna. 1972.
- Lafont, R. **Per una teoria de la nació**. Llibres a l'abast, ed. 62, Barna. 1969.
- Lenin, V. I. **Sobre la cuestión nacional**. Edit. Abraxas, Buenos Aires, 1973.
- Lenin, Stalin, Luxemburg i altres **Marxismo y cuestión nacional**. Avance, Barcelona, 1976.
- Person, Ives, en **Les temps Modernes**, reproduït per «Reconstruim». Barna. any I n.º 0, 1,75.
- Ribó, R. **Aproximació metodològica al fet nacional** en Recerques n.º 4, Edit. Ariel, Barna. 1à74.
- Rodinson, M. **Sobre la cuestión nacional**. Cuadernos Anagrama. Barna. 1975.
- **El Soviet, Semanario de oposición comunista de izquierda**. Barna. 2 juny 1932.
- Stalin, J. **El marxismo y el problema nacional**. Edic. Cepe, Buenos Aires, 1972.

NOTES

- (11) Lenin. opus. cit.
- (12) Lenin, opus. cit.
- (13) Lenin, opus. cit. pàg. 29.
- (14) Samir Amin, pàg. 23.
- (15) Lenin, pàg. 29.
- (16) Lenin, pàg. 34.
- (17) Lenin, pàg. 62.
- (18) Lenin, pàg. 66.
- (19) Lenin, pàg. 32.
- (20) Stalin, pàg. 28.
- (21) Stalin, pàg. 35.
- (22) **El Soviet**, 2 juny 1932.
- (23) Yves Person, pàg. 18.
- (24) Lenin, pàg. 18.
- (25) S. Bloom «**El mundo de las naciones**».
- (26) David, pàg. 108.
- (27) David, pàg. 108.
- (28) J. ARQUER
- (29) Lenin, pàg. 153.
- (30) R. Luxemburgo, pàg. 197-198.
- (31) Stalin, pàg. 142-143.

El Drach

BIJUTERIA DE NOVETAT

OBJECTES TÍPICS DE MALLORCA

Sant Domingo, 25 i 27

CIUTAT

Angela

MERCERIA

Randes - Cintes

Botons - Corbates

Especialitat en articles de modisteria

R. Muntaner, 40 - Tel. 29 37 67

Jaume II, 33 - Tel. 21 14 24 CIUTAT

Notes sobre la vida i l'obra d'un poeta

(Pere Orlandis i Despuig)

per Guillem Cabrer

VIDA

En el carrer de Sant Jaume n. 63 de Palma de Mallorca, era la casa de la família Orlandis. Dia 9 de juny de 1864 hi nasqué el fill major de D. Ramon Orlandis Maroto i de D.ª Lluïsa Despuig i Amer de Troncoso. El nin fou batejat en l'església parroquial de Sant Jaume i li posaren per nom Pere Mariano, figurant a la partida de naixement vint noms més segons el costum que tenia l'estament nobiliari mallorquí. Concepció, Joan i Ramon foren els germans del nostre poeta. (1)

Ja de petit estigué envoltat d'un notable clima religiós. Un oncle seu (germà del pare), primogènit i hereu de la casa, renuncià a la seva hisenda i fundà un monestir a França, on morí essent abat de la Trapa de Bonne Espérance a Echurnach (Burdèus). Per part de mare estava emparentat amb els Despuig que foren Grans Mestres de Malta i amb el que fou Cardenal. A més a més la família Orlandis, per esser veïna del Convent de Santa Magdalena on se santificà Catalina Thomàs, es consideraven protectors efectius de la causa de la «beateta».

Als deu anys, Pere té el primer contratemps greu: la mare contreu una infecció intestinal i mor. Comptava tan sols trenta-sis anys. El buit que deixa aquesta senyora en una família unida i amb infants és fàcil d'imaginar. A mida que passa el temps rep l'educació que li pertoca com a membre d'una gran família,

fins que a l'edat de dotze anys comença el batxillerat a l'Institut de Palma (2), que estava situat on ara és el col·legi de Montission. Allà es distingeix per la seva inclinació a la literatura.

Els hiverns els passa en el palau de Palma i els estius a les propietats familiars, principalment en «Es Verger» d'Esporles i a «Sa Punta» de Son Servera. Acabat el batxillerat, el seu pare li ensenya els deures que té com a fill major de la família. Tots els que l'enrevolten s'adonen que la seva intel·ligència és òptima. El seu temperament és reservat, però a mida que passa el temps es destaca per les seves ocurrències i per les seves subtils intuïcions.

Pere és l'hereu d'una de les principals famílies de Mallorca, per tant li correspon casar-se amb una al·lota noble i de bona posició. Ell s'enamora, emperò, d'una burgesa nascuda a Milà, de gran bellesa, culta i simpàtica. A ca N'Orlandis no volen saber-ne res, d'aquella aventura romàntica. La negació per part del pare és rotunda i Pere ha de renunciar. (Conten que quan passava per davant ca l'al·lota, de l'emoció, li venia singlot).

El pare mor dia 3 de gener de 1892. Abans fa prometre a en Pere que no es casarà amb la burgeseta... el fill atorga. De llavors ençà Pere no és el mateix, ens diu que:

«...res del món me dóna pler ni gaubança» (3).

El seu germà Ramon ingressà aleshores a la Companyia de Jesús (amb

el temps esdevindrà Provincial d'Aragó), Pere resta admirat d'aquell exemple continuador del que de petit havia vist en el cercle familiar. Cada dia la seva vida se li fa més difícil, no està satisfet d'ell mateix i tot li sembla ple de buidor esgarrifosa, així és que el seu cor va

«suspirant per un lloc ple d'hermosura» (4).

Durant la Quaresma de l'any 1897 decideix fer uns Exercicis Espirituals. Al mes de juliol del mateix any, juntament amb en Costa, D. Tomàs Forteza, els Alcover i en Rotger, va a passar uns quants dies a «Sa Punta» i passen l'estona

«fent excursions delicioses, recitant poesies, parlant de lletres...» (5).

No era la primera vegada que es reunien, altres vegades habien anat a can Costa, principalment a Formentor.

Poc temps després, a l'octubre, entrà al Seminari Central de Salamanca regentat pel jesuïtes per tal d'iniciar

(1) Les dades biogràfiques les hem tretes de l'arxiu de la parroquia de Sant Jaume.

(2) Hem consultat l'arxiu de l'Institut i només figura l'inscripció de Pere Orlandis com alumne, la còpia de les seves notes ha desaparegut.

(3) Pere Orlandis Despuig. **Poesies**. Les Illes d'Or. Palma 1934.

(4) Item.

(5) Miquel Costa i Llobera. **Obres Completes**. Selecta. Barna. 1974.

els estudis eclesiàstics. A ningú no venia de nou aquell fet; poc temps abans havia succeït el mateix amb Don Miquel Costa i Llobera, i encara la família recordava l'oncle que fundà el monestir a França; Pere Orlandis no tan sols abraçava l'estat eclesiàstic, sinó que renunciava a la fabulosa herència en favor del seu germà Joan.

Si bé en un principi pensava ésser capellà secular, tot seguit demanà per entrar a la Companyia de Jesús, i el provincial li donà el permís. Tot succeïa molt aviat; de sobte a ca seva reberen una notícia tràgica: Pere estava malalt i la malaltia era greu. Era dia cinc de novembre. Dia set parteixen cap a Salamanca el seu germà Joan i la seva tia Magdalena; hi arriben el deu, just a temps de veure'l viu, no hi ha res a fer, ja està sagramentat. Una pútrida fulminant acabà amb ell dia dotze de novembre vers les dues de la matinada. Era divendres. Al dia següent un telegrama porta la notícia a Mallorca, a ca seva, als seus amics...

Don Antoni Me Alcover, amic íntim del nostre poeta, tant per la seva afició literària com per la seva condició de sacerdot, ens deixà unes lletres escrites: «N'Orlandis era una persona que valia excepcionalment: intel·ligència claríssima, engeni agudíssim, gran cor, aristòcrata autèntic i, com a tal, afable, senzill, atractiu, natural, generós...» (6).

OBRA

La poesia de N'Orlandis és germana de la d'en Costa. Són moltes les influències del poeta pollencí, des de la temàtica fins a la mateixa forma. La seva poesia és essencialment lírica i en llegir-la trobam el clàssic melancolisme post-romàntic de la nostra renaixença. La vida, amb els seus trasbalsos, era l'origen de la seva inspiració; si fa referència a la naturalesa és perquè quedi més clar el que ens diu de si mateix.

El març de 1894, cinc mesos després de les noces de l'antiga promesa seva, escriu la primera poesia. A aquesta seguiran cinc més en el mateix any; una a l'any següent; tres a l'any 1896 i a l'any 1897, l'any en que morí, una altra. En total onze (7).

La mètrica que escolleix és senzilla, però consagrada: quatre composicions en romanç; sis en quartets i una en tercets. El poemeta més llarg té seixanta-vuit versos i el més curt vint-i-vuit. Amb això ens podem fer una idea de la seva pretensió, ja que no era la de fer una obra literària pel futur, sinó d'aprofitar —aconsellat pels amics— aquelles ràfegues d'inspiració que si li presentaven.

Ell no gosava fer públiques les seves composicions; el seu amic Miquel Costa, coneixedor dels escrits, li pregà que els llegís a la tertúlia de ca N'Alcover i N'Orlandis hi va venir a bé. Així ens diu d'ell en Costa:

«Novell poeta exquisit que per sort s'és donat a conèixer als trenta anys» (8).

Com hem vist, la vida no li donà més oportunitats i potser que ell tampoc les cercàs perquè ens confessa:

«...m'encisa

lo cant adormidor de la peresa» (9).

Poc temps després de la seva mort aparegué un tomet amb les seves poesies i amb els articles necrològics que li escrigueren en Miquel dels Sants Oliver i N'Alcover, com també la sentida Complanta del seu amic Costa i Llobera. Era l'homanatge pòstum al finíssim poeta.

GUILLEM CABRER I BORRAS Març 1976

(6) Pere Orlandis. **Poesies**. Amengual i Muntaner. Palma 1898.

(7) Hem consultat a Don Joan Orlandis i Habsburg, i ens ha informat que el seu oncle, abans de marxar a Salamanca, va cremar tots els papers que li feien referència. Suposam que les poesies es salvaren perquè qualque amic seu lletraferit en devia tenir còpia.

(8) Pere Orlandis **Poesies**. Les Illes d'Or. Palma 1934.

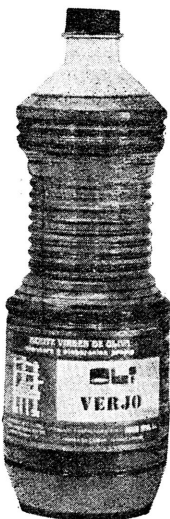
(9) Item.

Vàries anècdotes de la vida de Don Pere Orlandis ens les han contades D.^e Maria Alomar (q.e.p.r.) i Don Joan Lacy i Sureda.

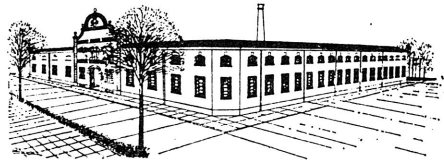
VERJO

s'oli gustós d'abans

encara es fa avui

OLI
CAIMARI

FÀBRICA D'ARTICLES DE PELL

guants

bosses

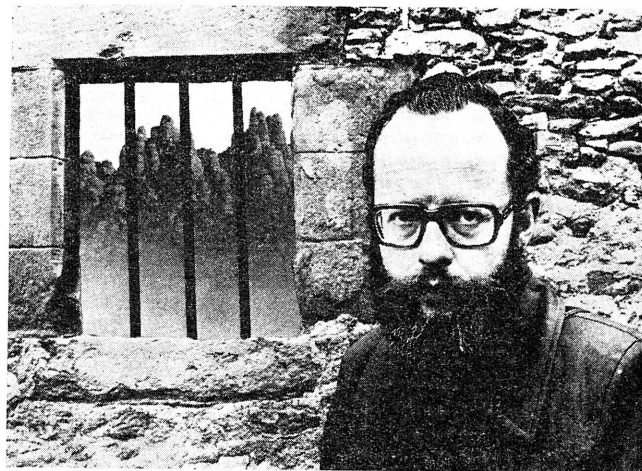
peces de vestit

i marroquineria en general

Gran Via de Colón - Telèfon 50 19 00

I N C A

CONVERSA AMB: En Xirinacs

Al carrer Entença li pega el sol de ple, fa molta calor i el renou ininterromput dels camions i dels cotxes és insuportable.

Són les deu del matí, un home i una dona s'acosten per donar el bon dia a Xirinacs.

—Tenen el seu fill a la presó, —me diu.

I naturalment, només parlen de l'amnistia.

—Prest la donaran, —diu algú.

Va passant més gent, alguns se'l queden mirant com si fos un bitxo rar, d'altres passen aviat sense girar el cap i alguns s'aturen a parlar amb ell, amb tranquil·litat i sense por, perquè ja han passat aquells primers mesos en què havien de córrer cada dia. Segurament s'han adonat que tots allà són molt caparruts, doncs ja duen sis mesos de seure's davant «la Modelo» cada dia des de las nou del matí fins a les nou del vespre. Parl aleshores amb altres captaires que hi són també des de la mort d'en Franco. Me diuen que els dies ja se'ls van fent molts llargs i pesats. Un d'ells, rient me diu que ha tingut dos mesos de vacances:

He deixat d'estar aquí davant per estar-hi dintre, ha estat una forma de canviar d'aires.

En Xirinacs interromp:

—Si no ens apartem una mica del grup no arribarem mai a fer l'entrevista.

L'Amnistia

—¿Estàs d'acord amb l'afirmació del Ministre de Justícia que la nova llei d'associacions tindrà els mateixos efectes que una amnistia?

—Crec que sí que té el mateixos efectes que una amnistia perquè en esborrar un delictes del Codi Penal queden anul·lats tots els antecedents dels que incorren dins d'aquella mateixa tipificació. Una amnistia vol dir esborrar un delictes, és, en el fons, el reconeixement per part del legislador que s'ha equivocat. Ara bé, una amnistia pot ser per una llei molt concreta, per a varies lleis, o per moltes lleis molt generals. Aquesta amnistia de què parla el Ministre de Justícia és una amnistia molt limitada, als punts concrets de reforma del codi Penal i la llei d'associacions. Evidentment, la supressió del codi Penal d'unes figures abans delictives (reunió, manifestació) és una amnistia però no és l'amnistia que demanem.

—Aleshores ¿Continuaries lluitant per l'amnistia? ¿En què ha de consistir aquesta vertadera amnistia?

—Jo sempre he dit que deman l'amnistia total per delictes d'intencionalitat política encara que hi hagi sang per entremig. De tota manera el que jo faria en el moment en què es donàs aquesta amnistia limitada encara no ho he expressat mai en públic, perquè vull veure primer si es dona, en quins termes es dona, etc. Es a dir que com que no sé encara el que faran exactament, tampoc puc dir el que faré. Però evidentment el que jo demano és l'amnistia total.

—¿Per què penses que s'hi han d'incloure els delictes de sang?

—A Portugal quan va haver-hi el canvi varen donar amnistia però exceptuant delictes de sang. A l'Índia en Gandhi, quan demanava amnistia exclouia els delictes de sang. Es bastant corrent donar amnistia exceptuant els delictes de sang. Però jo demano que també els delictes de sang siguin amnistiats perquè Espanya ha viscut una circumstància especialíssima, la d'una guerra civil, en ella es varen cometre delictes de sang, en quantitat enorme, per les dues bandes. Acabada la guerra només es varen amnistiar els d'una banda incloent endemés els delictes de sang. Per això, si ara se dona una amnistia excloent els delictes de sang es comet una injustícia i es mantenen les rivalitats del passat.

Després em parla de la força que el mou a continuar la lluita: És una força que em neix de dintre i que consisteix a seguir aquesta pròpia veu interior, que t'aconsella sempre les millors coses. Ara bé, sense oblidar gens la necessitat d'esser molt obert per saber en tot moment quin és el desig del poble.

Un procés de conscienciació

—Però, ¿no et trobes moltes vegades cansat o desanimat i, sobretot, impotent davant el poder establert?

—Jo no vull ni puc pretendre sol arreglar Espanya. Això només ho pot fer el poble i, per tant, no em poso nerviós perquè el que jo vull no es realitza, ja que jo només puc i sóc responsable d'un trosset molt petit d'acció. Es evident que tinc en contra unes forces enormes. Però, com que l'única manera que s'arregli l'Estat espanyol és que tots els pobles de l'Estat espanyol assumeixin les seves responsabilitats, jo no puc posar-me nerviós perquè això tanmateix no està solament en les meves mans. Llavors el que procuro és: en primer lloc, fer jo tot el que puc, tot el que està dins la meua mà i em quedo tranquil encara que ni tingui l'èxit. I en segon lloc, treballar al màxim perquè al meu voltant la gent es desperti i vagi assumint les seves responsabilitats ja que el dia que sigui una majoria del poble qui les assumeixi tindrem la llibertat automàticament.

—Així, ¿creus que abans d'un canvi d'estructures hi ha d'haver un procés de conscienciació de la majoria de les persones?

—Jo crec que per canviar la majoria de les persones es necessita abans un canvi d'estructures però una minoria suficientment gran de persones pot arribar a canviar les estructures. De totes maneres això és un problema una mica complex i difícil de resumir en poques paraules. Ara bé, el que jo vull dir, sobretot, és que una persona sola no pot res però un grup de persones petit pot muntar ja una estructura d'oposició que tindrà més força que les persones i que, encara que sigui petita, ja podrà influir possiblement dintre de les relacions socio-

polítiques ja que el procés que seguirà serà el d'anar augmentant el nombre de persones adherides a aquesta estructura d'oposició, fins arribar a un moment en que aquestes estructures vencin l'estructura dominant.

—El fet de caminar ara cap a una democràcia burgesa. ¿No pot ofegar o retardar un canvi real de la persona i de les estructures?

—Jo estic d'acord que la democràcia burgesa és un pas més curt que una democràcia total —que accepta també la democratització de l'economia— però el problema està en si aquest pas retardarà o avançarà el procés. Hi ha la gent d'esquerra que tendeix a dir que la democràcia és necessària com a pas previ per la socialització. La de més extrema esquerra (per dir-ho d'alguna manera) vol donar directament aquest darrer pas. Uns tenen el perill de quedar-se aturats i els altres tenen el perill, que demanant massa, es quedin sense res. Sobre aquesta disputa jo tinc la meua idea particular però no te la diré pas, perquè jo aquí al carrer Entença sempre he mostrat un equilibri molt gran per totes les tendències que són de l'oposició perquè crec que en aquests moments hem d'estar tot units. I, per tant, hauràs de dispensar-me que no m'inclini per cap de les dues bandes.

Optimisme cap al futur

Bé. Però ara m'agradaria aprofundir una mica en una idea que exposes a la teua obra «Subjecte», on et mostres molt optimista respecte al camí que recorre la humanitat. El que jo voldria preguntar-te és el motiu que —contemplant el procés que ha recorregut l'home fins ara— et permet tenir seguretat que aconseguiria una convivència equilibrada.

—Normalment en l'anàlisi de la història, en general, i en l'anàlisi marxista, en particular, se sol dir, —per exemple— que l'etapa esclavista, o l'etapa feudal o la capitalista són totalment dolents, perquè totes signifiquen l'explotació de l'home per l'home i que després vendrà el socialisme i ho arragarà tot. Però en aquest llibre s'ha tractat de demostrar que no és cert això sinó que cada etapa té aspectes bons i aspectes dolents. Els bons són acumulatius i els dolents passen i ja no tornen més. Es a dir que en les anàlisis de la història només s'han mirat els aspectes negatius però no pas els positius i el que jo dic és que aquests es van acumulant a través de la història per arribar, un dia, a l'equilibri final.

El capitalisme, per exemple, considero que és un dels esdeveniments més grans i més positius que hi ha hagut a la història de la humanitat ja que, malgrat els seus aspectes negatius, ha descobert la forma d'una producció il·limitada de béns i això es un bé que ja no es perdrà. Un altre exemple pot ser, el liberalisme, que descobrí el joc lliure de partits. Aquest joc de lluita ideològica és molt bo perquè és la forma d'arribar després, quan vinguí una etapa més democràtica, a una àrea de joc polític i social nou i creador.

És a dir que veient aquesta acumulació crec que no sóc idealista al dir que s'acosta un final equilibrat i positiu perquè hem anat posant les peces prèvies i ja en falten poques per tancar.

—Aquest equilibri final podria consistir en una utilització de la tècnica al servei de l'home i en una autogestió a tots els nivells.

—A mi em sembla que l'autogestió és molt més humana que l'estatalització. Però cal tenir en compte que dins l'actual estructura mundial l'autogestió, per exemple, d'una empresa, és regalar a l'enemic l'empresa perquè no pot competir amb una multinacional. Es, doncs, utòpica en aquest sentit. Només seria possible el dia que es posàs tothom d'acord.

Violència i no-violència

—Es possible arribar a un canvi social d'una forma pacífica, no violenta?

—Actualment el món està molt crispat, té una gran tradició de violència i, a dir veritat, jo tinc un gran respecte i inclús un gran entusiasme per les revolucions violentes a favor de la justícia i dels oprimits. La gent pensa que jo sóc un d'aquests no violents ortodoxes clàssics, però la violència per aconseguir la justícia mereix per mi tots els respectes. Crec que en moltes circumstàncies és l'únic camí que hi ha, per desgràcia. Aleshores jo crec que la no violència serà la forma de relacions humanes del futur perquè la no violència apel·la al cervell i es d'esperar que arribi un moment en què l'home aprengui a fer funcionar el cervell.

D'altra banda hi ha una altra qüestió, i és que l'oposició entre violència i no-violència, la trobo molt estranya ja que és molt relatiu el que és violent i el que no ho és. Per exemple. Què és més violent, un diplomàtic que va d'una banda a l'altra preparant guerres, sense dir-ho d'una manera molt fina, etc. o un obrer que forma part d'un piquet de vaga...? Llavors el que crec és que més important que la distinció entre violència i no-violència és la diferenciació entre fer les coses per raó o fer-les per força. I és per això que la lluita ideològica és tan important. Podent-se afirmar, fins i tot, que si la humanitat està oprimida és en un 80% per raons ideològiques i, tan sols, en un 20 % per policia.

Relacions amb la Jerarquia

—El fet d'esser capellà, ¿influeix d'alguna manera en la teua lluita?

—Això és una qüestió una mica llarga d'explicar. Jo he de dir, sincerament, que el motiu profund de la meua acció és religiós, encara que la incidència sobre la realitat és política. Ara bé, aquesta paraula «religiosa» s'ha d'entendre perquè considero que hi ha com dues religions: la religió opressiva i la religió alliberadora. Tots dues tenen el mateix nom encara que no es mereixen el mateix nom. Jo, es pot dir, que sóc ateu de la religió opressiva, de la religió opí del poble.

—Supòs que no deus esser un home còmode per a l'església oficial.

—No sóc una persona còmoda però tinc amb l'església oficial, no una relació d'enemic a enemic, sinó una relació d'una mica de treball dialèctic.

—¿Mantens, tal vegada, una relació un tant diplomàtica?

—Més que diplomàtica, jo diria que consisteix a acceptar-los el el nucli original d'on vénen, procurant que notin que tinc una fidelitat a aquest nucli i fer-los veure que són ells els que han estat infidels al nucli original perquè considero que, en conjunt, la jerarquia de l'església oficial ha trait la causa de l'evangeli. Ara bé, com que és una cosa que ja ve de molts segles és un pecat col·lectiu del qual les persones, individualment, no en tenen culpa. Aleshores el que estic provocant és una situació crítica dintre de l'església, però prefereixo que vagin evolucionant abans que condemnar-los i prescindir-ne d'ells, perquè endemés com que ja tenen poder acumulat, prescindir d'ells significaria deixar-los lliures per fer la seva i encara molestarien més.

Assumpció Cortès

NOTA: Aquesta entrevista fou realitzada abans que en Xirinacs ingressàs a «la Moledo» per no pagar una multa imposada per haver declarat en català en un judici. Abans, també, que es concedís l'amnistia. Ara en Xirinacs torna a ser a fora i enfront de la presó demanant l'amnistia total.

Jornades de debat sobre els Països Catalans

Els dies 10, 11 i 12 d'octubre es varen fer a la Facultat de Dret de Barcelona les jornades de debat sobre els Països Catalans, mots —**Països Catalans**— que encara produeixen mal de panxa a més d'un a les Illes i a tot arreu. El que nosaltres volem és remarcar clarament, donat el silenci gairebé absolut dels mitjans de comunicació de les Illes, si exceptuem el programa en català «Mallorca al vent», és que varen esser «jornades de debat» que, d'antuvi, no presuposaven cap mena de presa de posició. Hom no pot oblidar, però, que s'hi anava amb un esperit d'avanguardia quant a l'afer, el que pot explicar les posicions radicalitzades de ponències i comunicacions dels partits presents, de vegades sense correspondre a llurs pràctiques polítiques. Val a dir, dintre d'aquest context, que quasi tots els partits acceptaren la unitat cultural dels Països Catalans i, fins i tot, la lluita comuna per aconseguir els respectius estatuts d'autonomia, així com llurs lligams. Sembla sorprenent el canvi de posició del Partit Comunista d'Espanya al País Valencià que «reconeix plenament els vincles d'his-

tòria, llengua i de cultura que existeixen entre tots tres territoris. En aquest sentit denunciem i denunciarem les maniobres i mentides sistemàticament des del més negre búnker local per tal de confondre els valencians sobre qüestions històriques i culturals comuns a tots els Països Catalans...

... de tota manera cal dir també que el nivell de consciència de pertànyer a una única comunitat catalana és molt desigual al llarg dels Països Catalans. Ens queda, però, el dret de preguntar-nos si aquesta desigual consciència és, o no, producte d'una alienació... El millor que es pot fer és treballar per tal de fer més estrets els lligams a tots els nivells des del purament cultural al polític».

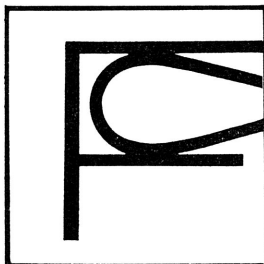
Però, pel que fa a nosaltres, el P. C. d'Espanya a les Illes ens mostra contradiccions greus amb els seus companys valencians. Tan sols reconeix una unitat de llengua entre els Països Catalans i una lluita per un estatut de les Illes, considerades regió espanyola, gairebé.

Un avanç important va esser la presentació conjunta de comunicats, a

part del P. S. A. N., de la Coordinadora de Partits Socialistes dels Països Catalans (Partit Socialista del País Valencià, Partit Socialista de Catalunya C. i Partit Socialista de les Illes) i del Moviment Comunista dels tres Països. La posició d'aquest darrer partit, a hores d'ara, passa per un programa de mesures comunes: reivindicació conjunta dels estatuts d'autonomia, coordinació o unificació de segons quins aspectes de la política lingüística i cultural, mancomunar les seves activitats als camps de la cultura, així com als camps de la investigació, ensenyament, informació, premsa, ràdio, televisió, etc., possibilitar d'anar cap a una federació de Països Catalans. Alternativa, per altra banda, força semblant a la que va ser presentada per la Coordinadora de Partits Socialistes dels Països Catalans.

En nom de les Illes, en Pere Jofre presentà una ponència dissortadament no gaire acoblada al temps disponible i que per això va restar incompleta. Un representant de l'Assemblea d'Intel·lectuals Catalans de les Illes llegí un comunicat mentre a Mallorca es desenvolupava una polèmica sobre la

Fotogravats A. Comas

- FOTOGRAVAT
- OFFSET
- DEPARTAMENT DE DIBUIX
- CREACIÓ GRÀFICA
- FOTOGRAFIA INDUSTRIAL
- ARXIU FOTOGRÀFIC
- NYLOPRINT I
- FOTOCOMPOSICIÓ

C/. Emperatriu Eugènia - 1 - D - teléfans. 294650 - 54 - PALMA.

Diario de Mallorca

un diari

per a tots els mallorquins

representativitat de l'esmentada Assembla. Per altra banda, Josep M. Llompart feia una síntesi ajustadíssima de la posició quant al tema dels partits de l'illa que ens mostrà llur manca de maduresa en el debat nacional.

De les, si més no, mil persones assistents, quinze eren de les illes. No tenim notícia que n'hi hagués cap de Menorca. Quant a Eivissa, un, i sense cap mena de representació, com els de Mallorca, llevat dels esmentats.

Aquesta manca de participació palesa l'interés escàs que, malgrat l'empenta de Cura, es manté a les illes enfront del fet nacional. No estem parlant dels partits d'abast espanyolista, sinó, més aviat d'altres que, diuen, són nacionalistes, i que actualment confonen autonomisme amb nacionalisme.

Jornades d'aquest tipus, se n'haurien de fer més sovint i haurien d'arribar a cada illa, per tal de provocar un debat obert i anar endavant.

**JOAN RICHART,
SEBASTIÀ SERRA BUSQUETS,
AINA SITJES**

La veu de les Illes

CORT

Setmanari
d'informació
general sobre la
problemàtica
del nostre poble

Avda. Antoni Maura, 24
Tel 213154
CIUTAT

Els PREMIS OCTUBRE: una afirmació valenciana dels Països Catalans

Prop de dues mil persones s'ajunten la nit del dissabte, dia 23 d'octubre, al restaurant «Les Graelles» de València. Potser se n'haurien ajuntades més si a la ciutat hi hagués hagut un local més gran. Se celebrava l'adjudicació dels Premis Octubre en la seva cinquena convocatòria. Una gran bandera catalana presidia la festa; entre el públic abundava la jovenalla, però no hi mancaven les persones d'edat, de seny i de respecte. En acabar, **Els Segadors** i la **Internacional**, cantats a cor amb més entusiasme que afinació, us haurien posat la pell de gallina.

S'ha dit que els Premis Octubre són quelcom més que uns premis literaris. Francesc de P. Burguera ho recordava en el parlament inicial de la festa. De fet, i enguany més que mai, són una clara afirmació dels Països Catalans, proclamada ben fort des del País Valencià. «Fer els Premis Octubre és fer la nostra cultura, el nostre país», ha escrit l'escultor Andreu Alfaro, autor de la figura simbòlica del certamen, les reproduccions de la qual van esser donades als guanyadors. Algú potser es demanarà si és lícit donar a uns premis literaris un abast tan marcadament extraliterari. Jo diria que no hi ha dubte que sí, perquè si mai no és admissible la dicotomia fet cultural —fet polític, menys ho és encara avui en els Països Catalans, on tota manifestació cultural vàlida porta en ella mateixa, inevitablement, un contingut polític.

Els veredictes dels diferents jurats van donar els resultats següents: al premi «Joan Fuster», d'assaig, fou concedit a l'obra **Pèls i senyals**, presentada sota el pseudònim «Pere Sisè» per un col·lectiu format per Dolores Bremon, Teresa Carnero, J. A. Martínez Serrano, Màrius Garcia Bonafè i Vicent Soler Marco. El premi «Andròmina», de narrativa, va esser otorgat a **Ramona Rosbif** de B. Mengual Lull, i el «Vicent Andrés Estellés», de poesia, a Marc Granell pel llibre **Llarg camí llarg**.

En els parèntesis entre votació i votació, feren ús de la paraula diferents personalitats de Catalunya Prin-

cipat, del País Valencià, de les Illes i de Catalunya Nord, entre ells Josep Andreu Abelló, Rafael Ribó, Jordi Carbonell, Ernest Lluch, Manuel Sanchis Guarner, Josep Lluís Blasco, Vicent Ventura, Xavier Bru de Sala, Antoni Serra, Andreu Alfaro, Pere Verdguer... Alguns parlaren en nom propi, altres ho feren en representació de les instàncies unitàries dels Països Catalans i de les Assemblees d'Intel·lectuals del Principat, de les Illes i del País Valencià. Amb la veu trencada d'emoció, Vicent Andrés Estellés, el gran poeta, va llegir uns versos directes, abrandats, gairebé incendiaris. El clima tens d'entusiasme es va mantenir tot al llarg de la vetllada, i va arribar al punt més alt quan el catedràtic de la Universitat de Roma Giuseppe Tavani es va dirigir al públic en correctíssim català, i, sobretot, quan el professor Koldo Mitxelena pronuncià un breu parlament en basc que féu realitat la bella dita lulliana: «Si no ens entenem per llenguatge, entenem-nos per amor».

Joan Fuster va cloure l'acte amb aquestes paraules: «Que la pròxima vegada que ens reunim sigui sota el signe d'una major impaciència de llibertat».

Els Premis Octubre han tingut un epíleg lamentable. Eliseu Climent, organitzador del certamen i un dels homes que amb més serenitat, amb més tenacitat i amb més generós esperit de sacrifici, lluiten en el País Valencià per la cultura catalana, ha estat multat per l'autoritat governativa amb mig milió de pessetes. No en comprenem ben bé les causes. L'acte de València es va mantenir dins els límits estrictes d'un civisme exemplar i d'un ordre absolut, contrastant, per exemple, amb l'espectacle dramàticogrotesc que, pocs dies després, oferien a Madrid els grups feixistes. Al capdavall, la nit valenciana del 23 d'octubre no era més que l'expressió dels sentiments d'un poble que, un dia i un altre, va plebiscitant pels procediments més directes i espontanis la seva voluntat d'autonomia i de recobriment de la pròpia identitat nacional.

PERE ALBERT

SALA PELAIRES
GALERIA D'ART

CASTALDO

ceràmiques

desembre - gener

PELAIRES, 63 TEL: 223696 CIUTAT DE MCA.

D'una mateixa arrel

Units per la Història.

Avui ens hem reunit en la confiança, l'amistat i el treball.
Per això, la nostra mútua comprensió ha estat immediata, total
i definitiva a partir de la nostra presència a les Illes;
i és perquè som un mateix poble que viu i treballa amb
les mateixes arrels i conviccions.

BANCA CATALANA

A les Balears

PALMA · INCA · MANACOR · SA POBLA · CAMPOS
MAÓ · CIUTADELLA · FERRERIES